

Töö ja Tervis

Sotsiaalpoliitiline kuukiri

Eestimaa Haigekassade Liidu ja Sotsiaalse Arengu Eesti Ühingu häälekandja

Nr. 6

Juuni 1929. a.

V aastakäik

Tellimise hind postiga:

aastas . . . 120 senti
6 kuu peale. 60 „
1 „ „ . 10 „
Välismaale aastas 150 s.

Ilmub kord kuus.

Talitus ja toim.: Tallinn, Nunne 11—6.
Tellimisi võtavad vastu kõik haigekassad ja postiasutused.

Üksiknumber 10 senti.

Kuulutuste hinnad:

1 lhk. . . . . kr. 20.—
1/2 „ . . . . . „ 10.—
1/4—6.— ja 1/8 lhk. „ 3.—
Teksti ees — 50% kallim

Vene plakaat

Edasi!

SISU: Tööstustööliliste palgaolud välisriikides ja Eestis enne ja pärast ilmasõda — R. Sõrmus (järg). 2) Töötaolu ulatus maailmas — R. Sõrmus. 3) Naistehaigustest — Dr. B. Voogas (järg). 4) Kas on tuberkuloos arstitav? — Dr. Königi järele. 5) Haigutuse põhjustest. 6) Supeluste, õhu- ja päikesevannidest — Dr. H. Jürgenson. 7) Riiklike toetuse nõutamine taudide puhul — Joh. Kraan. 6) Kas vaba arsti valik või ravimine haigekassade ravilates — A. Linnomägi. 7) Eestimaa Haigekassade Liidu VII kongress (protokoll). 8) Kinnituskonkordi osakonna tähtsamaid otsusi. 9) Kinnitusameti otsusi. 10) Haigekassade tegevusest. 11) Mitmesugused teated.

Tööstustööliliste palgaolud välisriikides ja Eestis enne ja pärast ilmasõda.

R. Sõrmus.

(Järg).

Inglismaal tööministeeriumi andmete järgi tööliliste palganormid ja elumaksumus on tõusnud peale sõja, võrreldes 1914. a. juuliga, ligidalt ühtlasel määral. Selle tõttu tööliliste ostujõud (palganormide liikumise kohaselt) pole palju muutunud (v. tabel).

Vaadeldaval perioodil (1920—27) palganormid olid haripunktil 1920. a., mil nad sõjaeelset tasapinda ületasid 170—180% võrra. Samal ajal olid tarbeainete hinnad (elumaksumus) 165% võrra sõjaeelsest tasapinnast kõrgemad. Sarnase palkade ja hindade vahekorra juures palga ostujõud võis olla 2—6% võrra kõrgem kui enne sõda.

1920. a. tekkis tööstuslik kriis, millel oli ülemaailmne ulatus ja mis halvavalt mõjutas ka Inglismaa tööliliste palke. Teatavasti see kriis sai alguse P. A. Ühisriikides juba 1920. a. keskpaigas ja levines veidi hiljem ka Euroopas ja Austraalias. Kohe sõja järel tööstus tõttas kustutama tarvitajaskonna kaubanälga, kuna sõjaajal elati osalt tagavarade arvel. Kuid tarvitajaskonna ostuvõime ei tõusnud sama kiirelt, kui tõusis tööstussaaduste valmistamine osaliselt sõjatarvete valmistamisest vabanenud — demobiliseeritud tööstuses. Kaupade puuduse asemele tekkis kaupade üleproduktioon. Selle mõjul langesid tööstussaaduste hinnad, footmist piirati, mille tõttu töötaolu tõusis ja palganormid langesid.

1921. a. tarbeainete hinnad langesid Inglismaal ümmarguselt 70 punkti ümber (indeksarv langes 265 pealt 192 peale). Aga palkade vähenemine polnud nii suur, mille tõttu palga ostujõud (reaalpalk) tõusis umbes 5% võrra (eelmise aastaga võrreldes). Nii oli palganormide ostujõud 1921. a. haripunktil — ümmarguselt 10% võrra kõrgem kui

enne sõda. 1920—21. a. kriis andis enmast tunda tööliliste palkadele alles 1922. a. Ühe aastaga palga ostujõud langes ligi 15% võrra; palgad aga langesid 40% ümber. Sellele tasapinnale (2—7% alla 1914. a. tasapinna) jäi Inglise tööliliste ostujõud kolmeks aastaks (1922—24). 1925. ja 1927. a. oli märgata jälle vähest palga ostujõu tõusu. Samal andmeil palganormide ostujõud oli 1927. a. keskmiselt 2—5% võrra kõrgem, kui enne sõda.

Sarnane on, lühidalt, palganormide ja nende ostujõu liikumine peale sõja, võrreldes 1914. a. Aga niisugused Inglise autoriteedid, nagu Londoni ülikooli statistika professor Dr. A. L. Bowley ja sir Josiah Stamp, on arvamisel, et see statistika pole küllalt täielik Inglise tööliliste tõelise majandusliku seisukorra selgitamiseks. Nemas on arvamisel, et tööliliste teenistus (tegelik) on tõusnud rohkem kui palganormid. Nende tõenduse järgi võivad faktidega kindlaks teha, et mõnedes tähtsamates tööstusharudes tööliliste tegelik teenistus on tõusnud palju kiiremalt kui tükitöö hinnad ja päevapalgad. Peale selle olla protsendilisel tõusnud ka tükitööliliste arv, kes tavaliselt teenivad enam, kui ajapalgalised (päeva-, tunni-, nädalapalgalised jne.). Viimaks; nende arvamise järgi on kõrgelt tasutavate kutseoskusliste tööliliste arv 1914—24. a. tõusnud rohkem kui madalapalgaliste arv, mis ka üldist teenistuse tasapinda tõstab veidi kõrgemale. Nende arvamise järgi, millega muuseas ühineb ka professor Cf. A. Pigou, Inglise tööliliste reaalteenistus (tegeliku teenistuse ostujõud) oli 1924. a. 11% võrra kõrgem kui ta oli enne sõda. Sellest arvamise väljamine, pidi reaalteenistus 1927. a. olema 19% võrra kõrgem

sõjaeelsest tasapinnast, kuna aga palganormid näitavad tõusu vaid 2—5%.

Nagu vastavad uurimused näitavad, tööliste palga tasapinna seisukohalt Inglise tööstust võib jagada kahte ossa. Esimesse rühma kuuluvad siseturu jaoks töötavad tööstusharud. Neid ei puuduta rahvusvaheline võistlus ja selle tõttu neis on tööliste palgad võrdlemisi kõrged. Siia rühma kuuluvad Inglise riiklikud ettevõtted, ehitustööstus, raudteed, toiduainete- ja tubakatööstus jne. Neis tööstusharudes aga, mille saaduste müütmisel Inglise töösturid võistlevad rahvusvahelisel turul, palgad on madalad. Siia rühma kuuluvad söekaevandused, metallitööstus, laevaehitus ja tekstiiltööstus. Äärmiselt madal oli alles 1927. a., teiste töölistega võrreldes, söekaevurite teenistus. Nende tööstusharude saadusi teised maad tööliste madalate palkade ja üldise tootmiskulude madaluse tõttu võivad, inglasega võrreldes, müüa soodsamatel tingimustel, mis inglase kauba hinnad ja seega ka tööliste palgad alla surub.

Ses suhtes umbes sama olukord on meil. Meil töötavad tähtsamaist tööstusharudest välisturu jaoks tekstiil-, paberi- ja puutööstus. Neis tööstusharudes teenistus on töölisil võrdlemisi madal. Aga siseturu jaoks töötavais tööstusharudes, näiteks, kehakattetööstuses (saapavabrikud jne.), nahatööstuses, toiduainete tööstuses jne. teenistus on võrdlemisi kõrge.

Briti India kohta, kahjuks, viimaste aastate palgaandmeid pole käepärast. Rahvusvahel. Töübüroo sellekohase uuringu andmed näitavad, et elumaksumus oli 1921. a. mais 67% ja 1923. a. augustis 54% võrra kõrgem kui 1914. a. juulis. Veel enam oli seks ajaks tõusnud tööliste teenistus. Näiteks, Bombay linnas tööliste teenistuse ostujõud oli 1921. a. mais kõrgem kui 1914. aastal: meestel 14%, naistel 4%, lastel (12—15 a.) ja alaealistel (15—18 a.) keskmiselt 15% ja kõigil töölistel keskmiselt 12% võrra. Kaks aastat hiljem (1923. a.) reaaltenistus oli veel kõrgem; nii, meestel 26%, naistel 17%, lastel ja alaealistel 23% ning keskmiselt kõigil töölistel 21% võrra kõrgem kui 1914. a. 1923. a. augustis tööliste teenistuse ostujõud ületas 1914. a. mai tasapinda Ahmedabadis keskmiselt 40%,

Sholapuris 8% ja Bombay provintsis 26% võrra. Palgaliikumise kohta viimastel aastatel pole andmeid käepärast, aga elumaksumuse kohta on teada, et see Bombays 1929. a. jaanuaris oli 4 punkti võrra madalam kui 1923. a. detsembris (elumaksumuse indeksarv langes 153 pealt 149 peale). Vahepeal (1924—26. a.) elumaksumus oli ümmarguselt 60% võrra üle 1914. a. tasapinna.

	Inglise			Kanaada		
	A	B	C	A	B	C
Enne sõda	100	100	100	100	100	100
1920	270—280	265	102—106	198	194	102
1921	210—215	192	109—112	191	167	115
1922	170—175	178	96—98	182	157	116
1923	165—170	177	93—96	183	158	116
1924	170—175	180	94—97	184	155	119
1925	175	175	100	180	157	115
1926	175	175	100	181	157	115
1927	170—175	167	102—105	184	156	119

A — Palga-indeks (näitab palga tõusu ja mõõna.

B — Elumaksimus-indeks.

C — Reaalpalga (palga ostujõu) indeks.

K a a n a d a s tööstustööliste palganormid on, võrreldes 1913. a., tublisti tõusnud. 1920. a. palganormid olid ligi 2 korda kõrgemad kui enne sõda, kuna elumaksumus oli tõusnud peaaegu samapalju. Selle tõttu reaalpalgad olid peaaegu sõjaeelisel tasapinnal. 1924. a. tõusid reaalpalgad üle 10%, sest elumaksumus langes 27 punkti võrra, palganormid aga langesid keskmiselt ainult 7 punkti võrra. 1921. a. peale palgatingimused on Kanaadas väga stabiilsed. Kuni 1928. a. tööliste palga ostujõud oli 15—20% võrra kõrgem kui enne sõda (1913. a.).

Kuna nii mitmedki meie väljarändajaist suunduvad Kanaadasse, siis toome möödaminnes huvipärast uusimaid andmeid Kanaada tööstus- ja põllutööliste palkade kohta. Tähtsamates söekaevanduste raioonides söekaevurid teenivad tükitäöga \$ 40—50 nädalas. Lihttööliste nädalapalk on maaapealsetel töodel ümmarguselt \$ 20—25. Tähtsammas 6-s Kanaada linnas — Halifaxis, Montrealis, Ottavas, Torontos, Winni-

pegis ja Vancouveris — tööstustöölise palgad olid järgnevad. Nii, nädalapalk kõikus üksikutes linnades seppadel \$ 28,20 kuni \$ 35,75, rauavalajatel \$ 27,03—34,38, mehaanikutel \$ 28,20—34,65, ehitustööstuses müüri-seppadel \$ 39,60—61,60, puuseppadel \$ 29,04—46,20, lihttöölistel \$ 17,15—27,30, keskmiselt käsitsi ja masina- trükiladujatel \$ 32,00—48,00, trükkijatel \$ 31,00—43,50 ja elektritrampi konduktoritel ja juhtidel \$ 28,80—35,70 (maksimum palgad). Üldiselt palgad on kõrgemad Winnipegis (asub P. A. Ühisriikide piiriligidal, kust umbes võrdne maa Atlandi ja Vaikse ookeani kaldani) ning Vancouveris (asub Vaikse ookeani kaldal ja on P. A. Ühisriikide piirile veel ligemal). Idapoolsetes linnades on palgad odavamad. Palkade erinevuse põhjused on, kahjuks, meile teadmata. Võib olla idapool sisserändajad Euroopast suruvad palgad alla, võib aga ka olla, et läänepool on elumaksumus kallim, mille tõttu ka palgad on kõrgemad.

Palgatõus idast läänepoole on veel selgemalt näha põllutöölise palkade juures. Mida enam läänepoole, seda kõrgemad on palgad. Põllutöölise aastapalk ühes toidu ja korteri väärtusega oli Kaanadas 1927. a. meestel keskmiselt \$ 658.— ja naistel \$ 467.— Provintside järgi põllutöölise naiste aastapalk (ühes toidu ja korteri väärtusega) kõikus \$ 329.— (Cuebecis) kuni \$ 556.— (Briti Columbias) ehk meie vahuutas umbes Kr. 1230—2080. Meeste aastapalk (samuti ühes korteri ja toidu väärtusega) kõikus \$ 472.— (Prints Eduardi saarel) kuni \$ 804.— (Briti Columbias) ehk umbes Ekr. 1770

kuni 3015. 1914. a. võrreldes, meespõllutöölise palgad on tõusnud ümmarguselt 100%, naispõllutöölise palgad aga umbes 150% võrra. Palga ostujõud (reaalpalgad) on tõusnud meestel 30% ja naistel 60% ümber.

Lõuna-Aafrika tähtsamates tööstusharudes Euroopast pärit tööstustöölise palga ostujõud oli haripunktil 1921. a., mil ta ületas 1914. a. tasapinda keskmiselt 11% võrra. Juba 1922. a. lõpul palga ostujõud oli täpselt sama, mis 1914. a. Samal tasapinnal oli palga ostujõud ka 1926. a. Vahepeal palgad olid veidi madalamad. Naistööliste palgaostujõud on tõusnud umbes 20% võrra, võrreldes sõjaeelse tasapinnaga.

Palgaliikumine erineb siin üksikute tööstusharude järgi õige tunduvalt. Mõnedes tööstusharudes palgad on tublisti tõusnud, mõnedes on aga palga ostujõud õige palju langenud. Näiteks, trüki- ja köitetööstuses, transpordi alal, kaubanduses, majateenistuses ja veel mõnes muus tööstusharus palga ostujõud oli 1926. a. 6—12% võrra kõrgem, kui ta enne sõda oli. Kaugelt viletsamalt käib kaevandustöölise ja metallitöölise käsi. Nende palga ostujõud oli 1926. a. ümmarguselt 15% võrra madalam kui enne sõda.

Tööaladel, kus vajalik kutseoskus, pärismaalased ja värvilised teenivad peaaegu sama palju kui eurooplased. Kahjuks ei saa jälgida pärismaalaste palga ostujõu liikumist ega teha võrdlust sõjaeelsete palkadega, sest enne sõda nende palkade kohta andmeid ei kogutud.

Töötaolu ulatus maailmas.

R. Sõrmus.

Endise Prantsuse ministri, praeguse Rahvusvahelise Tööstuse direktori Albert Thomas (loe: Tomá) sulest on ilmunud Rahvusvahelise Kaubandus-Instituudi kuukirjas (1929. a. aprilli numbris) lühike artikkel töötaolu maailmlise ulatuse kohta.

A. Thomas arvab, et väga ligikaudse arvestuse järgi töötute üldarvu maailmas võib hinnata ümmarguselt 10 miljoni peale. Üksikute riikide järgi

töötuid leidub suuremal hulgal Venes, Saksa- ja Inglismaal ning, kahtlemata, P.-A. Ühisriikides.

Ametliku statistika andmete järgi Venemaal oli 1928. a. septembris tööstuses registreeritud 1.374.000 töötat. Aga see arv ei haara veel mitte töötaolu täies ulatuses, sest tööstuses ei registreeri ennast mitte kõik töötud, kuna tööstuses registreerimine pole sunduslik. Mõnede statistikute arva-

mise järgi üldine töötute arv ulatab Venes üle 2 miljoni.

Saksamaal, kus on sunduslik töötaolu vastu kindlustus, töötute arv on kaunis täpselt teada. 1929. a. jaanuaris oli seal 17 miljonit töötaolu vastu kindlustatud töölise hulgas ümmarguselt 2 miljonit töötut, mis teeb üldarvust 12%.

Inglismaal, kus on samuti sunduslik kindlustus töötaolu vastu, kindlustatute üldarvust (11,9 miljonit), oli samal ajal tööta töölisi 1.465.000, mis teeb samuti kui Saksamaalgi, kindlustatute üldarvust 12%.

P. A. Ühisriikides puuduvad töötaolu kohta täpsed statistilised andmed. Seal on viimasel ajal tööstuses märgata järjekindlat inimtööjõu vähenemist, mida tingib suurel määral tööstuse ratsionaliseerimine, s. o. ettevõtete tehniline täiendamine, mis võimaldab tootmist vähema inimtööjõu kuluga, teiste sõnadega — kalli inimtööjõu asendamine odava masinatööjõuga. 1923. a. võrreldes, saadusi ümbertöötavas tööstuses töölise arv oli vähenenud 1928. a. novembriks 12,3% võrra. Tõsi, on põhjust arvata, et tööstusest vabanev tööjõud leiab osalt omale tööd muil aladel. Kuid teisest küljest, Ühisriikides arvatakse olevat alati — ka aegadel, mil tööstuses tegevus aktiivne — 1 miljon ehk koguni enam tööta töolist. 1928. a. andmete järgi töötute arv Ühisriikides hinnati 3 kuni 6 miljoni peale. Mõned aga arvavad, et töötute arv tegelikult nii suur siiski polnud. Ühisriikide Tööfederatsiooni andmetel töötuid oli 1928. aasta algul 18%, sama aasta augusti paiku 9% ümber töölise üldarvust. Nii

on tööpuudus Ühisriikides sama terav kui Inglis- ja Saksamaal.

Suuremal arvul on töötuid veel Itaalias (1928. a. detsembris 390.000), Austrias (240.000) ja Poolas (150.000).

Hiinas puuduvad töötute arvu kohta andmed; aga 1928. a. juulis tehti töötute lugemise kaudu kindlaks, et üksipäini Shanghai oli 80.000 töötut ümber. Üle terve Hiina on neid muidugi kaugelt rohkem.

Jaapanis oli 1. oktoobril 1925. a., mil korraldati üleriiklik töötute lugemine, töötuid üle riigi 105.595. 1928. a. augustis aga Jaapani Siseministeeriumi Sotsiaalküsimuste Büroo hindas töötute üldarvu ümmarguselt 300.000 peale.

Jugo-Slaavias sotsiaalministri hindamise järgi 1928. a. veebruaris oli tööta umbes 35.000 oskustöölist ja 200.000 lihttöölist.

Prantsusmaal loetakse töötuid ühes rahvalugemisega iga 5 aasta järele. Viimased rahvalugemised on annud alati üle 200.000 töötut.

Eestis esimese üldrahvalugemise andmeil oli 28. dets. 1922. a. üle riigi kokku 11.944 töötut. Nüüd on neid talvekuudel vast 15.000 ümber, võibolla veidi enam. Tööhörsides aga on meil registreeritud töötsijaid töölisi suvikuudel alla 1.000, talvekuudel kõige suuremal töötaolu ajal 5—6 tuhat.

Tagasihoidlikult hinnates töötute üldarvu maailmas 10 miljoni peale, võime arvata et töötaolu läbi läheb kaotsi iga aasta ümmarguselt 3 miljardi tööpäeva ja et iga aasta loomatu jääva varanduste väärtust võib hinnata ka mitme miljardi dollari peale.

Naishaigustest.

Dr. B. Voogas.

Obstipatio. Kõhukinniolek võib olla kahesugune: spastiline ja soolte lõtvuse tagajärjel. Spastilise kõhukinnioleku juures tekivad valud soolte kramplikku kokkutõmbe tagajärjel. Kõhukinniolek soolte lõtvusest tuleb sagedamini ette naistel, eriti peale sünnituste. Põie ja soolte mittetühjendamine annab ennast kergesti tunda emakale, surudes teda taha ja ette, üteruse paelad lõdvenevad ja lõputulemus on emaka vajumine ka ette ehk taha, viimane tuleb ette sagedamini. Tekivad

ristluu valud, raskuse ja rõhumise tunne all kõhus, menoragia fluor. Munasarjade emaka vildaku seis ja eriti proletaarsuse juures vajuvad oma kaitsitud kohtadest tuglase koopasse ja saavad siin mehaaniliselt dramatiseeritud, täidetud pärasoole poolt, samuti sugulise läbikäimise juures saavad munasarjad dramatiseeritud. Tekivad vere tsirkulatsiooni korratud, kompressiooni ja suguelundite dorsiooni vagerere. Tõmbsooned laienevad, tekib vere seisak, emaka ja munasarjade

scleros ja kroonilised põletikud. Ka värskele põletikutele on nüüd suguelundid rohkem vastuvõtlikud. Eriti sagedad kõhukinniolekud klimakteeriumi ajajärgus metorismiga on osalt tingitud sellest, et symphaticus stonus on suurem kui vagnus stonus. Samuti ka munasarjade entokliin-näärmete korratus.

Raskejalgsuse ajal kõhukinniolek sagedasti kutsub välja söögiisu puudust, paha tunnet, okse tunnet, hypermesist ileust. Keskajal kujutati ämmaemandat alati klistiir kannuga, mis näitab, kuivõrd tähtis on korralik seedimine. Tõepoolest mõnikord peale klistiiri läheb sünnitus otse tormiliselt ja tekivad atoonilised verejooksud. Lapsevoodi ajal, kus intraabdominal rõhumine langenud, kõhu seinad lõdvad, voodis lamamine, tammi vigastused, valutundelikkus defekatsiooni juures, kõik see tekitab sagedasti kõhukinniolekut.

M e n s t r u a t i o (kuupuhastus, kuuriided, kuuhaigus). Kuna eelmisel loengul tutvunesime menruatsioonile ehk kuupuhastusele kaasakäivate nähtustega, siis vaatleme nüüd mida kujutab enesest menruatsioon jne.

Imetajatel metsloomadel ovulatsioon (muna valminemine, ehk küpsenemine munasarjas) sünnib harilikult üks kord aastas, kuna naisel üks kord kuus. Loomadel muna küpsenemisel suguelundid tursuvad, veri voolab juure, voolused suguelunditest muutuvad rohkemaks, mõnedel ahvidel tuleb isegi verd suguelunditest, loom on erutud. Seda aega nimetatakse „jooksu ajaks“. Sarnane sellele on naisel menruatsioon.

Menruatsioon on õigust ütelda ovulatsiooni väline avaldus. Menruatsiooni peatundemärgiks on verevool, umbes 300 gr., suguelunditest. See vere vool kordub kas 21 ehk 28 päeva järele ja kestab iga kord 2—5 päeva.

Menruatsiooni verejooks tekib emaka limanahast. Sellepärast näeme iga kuu vastavaid muutusi emaka limanahas. Umbes 10—14 päeva enne verejooksu tursub emaka sisekoja limanahk, näärmete kanaalid muudavad oma kuju, täituvad mahlaga (sekretiiga), veresooned, eriti tuiksooned, laienevad ja täituvad verega. Kui on sarnased muudatused teatava pingele jõudnud, katkenevad veresoonekesed,

osa limanahka saab ärarebitud ja veri voolab emaka koopasse ja sealt väliste suguelundite kaudu välja. Verest tühjaks jooksnud limanahk vajub uuesti kokku ja mõne päeva pärast omandab emaka limanahk jälle hariliku ilme.

Emaka limanaha muutustele seltsivad kaasa muudatused välistes suguelundites, tuppes, emaka kaelas ja munajuhedes — samuti tursumine ja verrega täitumine, ainult selle vahega, et neis ei tekki verejooksu. Paljudel naistel paisuvad rinnaäärmed ja rinnad on valutundelikud. Nagu tõenäoliselt arvatakse, on need enne menruatsiooni muutused suguelundeis, kui ettevalmistus sugutung muna vastuvõtmiseks, nii ütelda, pesa loomine.

Menruatsioon ise aga, nagu tabavalt ütleb Simpson, on sugutamata jäänud muna abort ehk väljaheitmine. On aga muna sugutung, siis jääb harilikult menruatsioon ära. Tuleb mõnikord küll (harilikult harva) ette, et raseduse peale vaatamata, kestab menruatsioon 1—3 kuud edasi, kuid siis on menruatsiooni iseloom harilikult teine — verd tuleb vähe ja ta on kahvatum, kui harilikult. Kui lähemalt vaadelda ovulatsiooni (vaata lhk. 56) ja menruatsiooni vahet, siis näeme tõepoolest järgmist: küpsenud muna väljapaikamine munasarjast (ovulatio) sünnib esimese 2 nädala jooksul (harilikult 8 päeval) peale menruatsiooni. Kui nüüd muna sugutung saab ja liigub mööda munajuhet emaka poole, siis jõuab tema emaka koopasse just siis kui emaka limanahk on valmis teda vastuvõtma. On aga muna sugutamata jäänud, siis, vaatamata sellele, et emakas samuti ettevalmistatud on kui sugutung munale, heidab emakas sugutamata muna ühes verega, kui üleliigse keha, enesest välja.

Kõike neid muutusi suguelundites juhib munasarja sisenõretus ja nimelt koltkehade tegevus, viimased tekkivad neis kohtades, kust muna munasarjast välja tõugatud saab (vaata lhk. 57).

On tähele pandud, kui koltkeha jõuab oma arenemise tipuni, arenevad ka emaka limanaha muutused lopsakalt. Vaja ainult välja lõigata sarnase areneva koltkeha, kui sünnib limanaha lagumemine ja tekkib enneaegne menruatsioon ehk abort raseduse korral.

Kas on tuberkuloos arstitav?

Dr. Königi järel.

Kui arst haigele ilmutab, et sel kurgutiisikuse tundemärgid on, kutsus see esile viimases alati kirjeldamata hirmu. Tuberkuloosi all mõistab asjatundmatu midagi hirmuäratavat, salapärast, salaja võimustvõtvat haigust. Arst ei

gnoosi, heidutab ta haiget ilmaaegu hädaohuga, mis sagedasti haiget erutada võib ja meeolule rüsuvalt mõjub. Kõige paremaks abinõuks selle juures tuleb pidada, selgitavaid teadmisi nii kirjanduse kui kõnede näol laiemas rah-

H. Soltmanni puulõige

„Kingsepad“

saa selle juures aga sugugi avalik olla — ta on kahtlevas seisukorras. Avaldab ta saladuse haigele, nimetades haigust selle õige nimega, ei või ta sugugi kindel olla, et tema ettekirjutusi ka hoolega tähele pannakse ja täpselt täidetakse; avaldades haigele õige dia-

vahulgas laiali laotada tuberkuloosi iseloomu kohta. Esmalt tuleb kindlasti rõhutada, et tuberkuloosi ja kuiva kopsutiisikuse vahel, mida tihti üheks ja samaks tõveks peetakse, suur vahe on. Kopsutiisikuse all mõeldakse vaid kõige viimases lõpuastmes kurgutiisi-

kust (tuberkuloosi), mis omas algastmes koguni arstitavaks osutub. See asjaolu on seda tähelepanu vääriavam, et väga paljud haiged tuberkuloosi diagnoosi kindlaksmääramist vastu võtavad, nagu mingit surmaotsust. See vaade on täiesti vale! Juba haiguse alul otstarbekohast ravimisviisi maksmas pannes, on tuberkuloos peaaegu kindlasti arstitav.

Laiemale hulgale on täiesti teadmata, et umbes 95% kõigist kodanikest oma nooruses tuberkuloosi on põdenud, kes kergemal, kes raskemal kujul. Praeguse aja olude juures on külgehakkavuse võimalus eriti suurlinnades paljude elanikkude kitsastesse ruumidesse kokkusurumise, samuti suure tolmuga tõttu nõnda suur, et peaaegu iga inimese kehas kindlasti kunagi leida võib tuberkuloosi-pisilasi. Kuid see nooruses haigestus on paremaks kaitseabinõuks edaspidistel uuesti haigeksjäämistele puhul hilisemates eluaastates. Ainult väike osa neist surevad varajases nakkus-ajajärgus, kuna suurem osa inimesi omab selle läbi otse vastupidi erilise kaitsejõu, mis ravimisel oma mõju avaldab heade tagajärgedega, samuti külgehakkamise võimalust vähendab.

Harilikult pööratakse alles siis arsti poole abisaamiseks, kui juba kuude, isegi aastate kaupa haige köhinud ja rögastanud. Mida varem tuberkuloos aga kindlaks määratakse, seda paremad tuleviku väljavaated haigusest paranemiseks. Ainult sarnasel juhul, kui tuberkuloos hooletusse jäetud või diagnoos valesti määratud, kujuneb sellest kopsutiisikus. Arstile, kes tuberkuloosi sagedasti ravib, juhtub ikka ja

jälle, et haige sugulaste poolt äritatult etteheiteid tehakse, kui arst haigele kinnitab, et viimasel tuberkuloos on. See on aga täiesti vale väide, haigele ikka vaid ilmsüüta kurgukatarrist, kergest haigustusest jne. rääkida, mille üle tihti kaebatakse. Last peab alati tema õige nimega nimetama, s. t. tuberkuloosiks nimetama kui see tõeliselt tuberkuloos on, et sealjuures haige, kes arstliste ettekirjutuste peale vaatamata, selle juures mitte teadmatuses ei oleks ja selle tõttu ei muutuks kergeusklikuks.

Haige, kes oma haiguse arstitavuse üle kindlas teadmises on, leiaks õige abinõu selle kõrvaldamiseks ja ei langeks kokku, kuulda saades, et temas tuberkuloos pesitseb. Esiteks ei vaataks ta nii kergemeelselt selle peale ja ei annaks enneaegu alla, kui ta ju veel parandatav või arstitav on. Ta on vajalisest tervisetahtest valmis kõik ohvriks tooma, et kauavältavast haigusest, nagu seda tuberkuloos on, end terveks arstida.

Terveksaamise tahtel on iga haiguse ravimisel väga tähtis osa, selle tagajärjel ja selle tugevuse tõttu olevad just paranemise tagajärjed. Alles teisel joonel võivad tulla mitmesugused tilgad, pillid ja sissepritsimised vaatlusele. Tahetakse terveksaamist tahet kõvendada, siis peavad kaduma igasugu vale eelarvamised tuberkuloosi arstitavuse kohta ja tuleb teadmisi levitada selle kohta laiemas hulgas. Haige peab selleks otstarbeks õppima ja koguna kogemusi arusaamisele jõudmiseks, et seda kõik ainult tema enese kasuks öeldakse.

„Gesundheit.“

Haigutuse põhjustest.

Üldiselt tuntakse rahva seas haigutust ühenduses ünega või unise olekuga. Kuid sagedasti on tähelepanema hakatud haigutust inimeste juures sarnasel ajal, mil unisest olekust juttugi ei võiks olla. Selle põhjusi on asunud uurima Saksa õpetlane Schriever. Senini on ta selgitanud järgmist. Peale närvirikete ilmumise võib haigutust eriti sagedasti tähele panna veel näljase oleku puhul. Selle juures edendab haigutust tugevat tuulutamist organismis ja

ilmub tahtmata, automaatselt. Võib aga ka maohaigustunise tunnusemärgiks olla, sagedasti maohaava tekkimise tagajärjel, olles selle juures kas haigutuse eelkäijaks või jälle haiguse kaaslasena. Edasi võib haigutust tähele panna veel sooltehaiguse juhtudel.

Haigutust juhtiv keskkohas asub peaaegu, mille äritus esile kutsub haigutuse. Selle keskkohta asupaik on selles aju-jaos, mida nimetatakse nägemis-kühmuks.

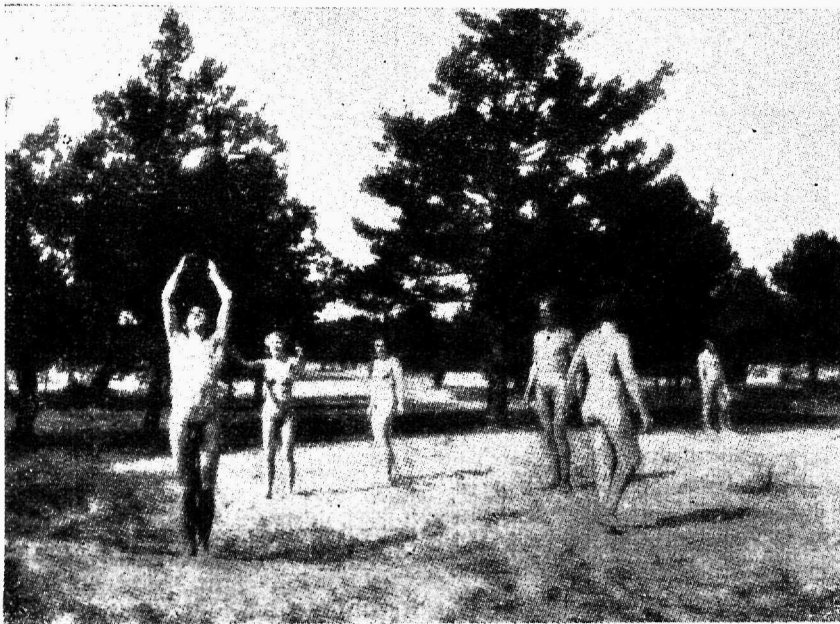
Supeluste, õhu- ja päikesevannidest.

Dr. H. Jürgenson, Tartu.

Vabaduse, värskendavate merelainete, päikese ja õhu kätte tõttab tänapäev iga inimlaps, et leida end kord jälle loodus, selle tervendavas milieus!... Vabadusse, sinna kus võid mõista ka olles erakuna elu — tõesti, kes tahaks kurtma jääda siis veel tubadesse, kui välja kutsub kevade, meri, päike ja õhk! Päikese, vee ning õhule on ehitatud ju pühakode, on püstitatud templeid ning luuletatud tuhat laule, päikese,

ma panevalt, vereseisakut ning soojust juurdevoolu soodustavalt ehk jälle 4) päämiselt soojust äravõtvalt (siia hulka arvaksin ma õhuvanne, katmatult õhu käes viibimist, päikesest varjatult).

Karastavalt-kosutavalt mõjuvad inimkehale supelused ja ujumised meres, jõgedes ning järvedes. Veerõhk mõjub üksi juba kosutavalt loiuks jäänud inimesele. Supeluste mõjul sügavneb hingamine, pulsi löökide arv vähe-

õhu ning veele on kantud veriseid ohvreid, mis häbiks püsima jäävad ellu lõpmatuseni. Päikese, õhu ja vee käest on abi otsitud, kui tervislist arstimisvahenditelt ning tehtud on seda õigusega ja suure kasuga. On mindud vee ja supeluse ning ujumise harrastamisega äärmuseni, võrdluseks Rooma õitseag, kus aga lõpuks „supelus, viinad ning arm need röövisid tervise meitelt, andes meil samuti tevist kord: supelus, viinad ning arm!“ Vaatleme nüüd pisut lähemalt, kuidas mõjuvad päikene, õhk ja vesi inimkehale.

Üldiselt võiksime sarnaseid füsioloogilisi arstimisvahendisi nimetada, mis mõjuvad: 1) kas karastavalt-kosutavalt, 2) ärritust-vaigistavalt, 3) higista-

neb, selle tõttu on iga löögi jõud ja iga korruga südamest väljavisatud verehulk suurem, tugevam. Kaalus kaotavad inimesed harilikult siin esimeste nädalate jooksul, hiljem jälle juurde võttes. Supeluste paremaks ajaks olgu vara hommikune ehk õhtune, paremad ajad kella 6—8, kas hommiku ehk õhtu. Korrapäralist ujumist soovitakse lastele mitte alla 10 aastat ja mitte üle 60-aastaste inimestele. Sulistada vee sees natukene võivad aga juba ka 5-aastased, samuti ka vanad raugad. Ujumist soovitatakse harrastada järjekindlalt, esmalt korruga 15 minutit ujudes, üle ½ tunni korruga ujuda ei soovitata. Söödud kõhuga vette minna ei tohi, ½ tunni järele on juba sobiv. Enne supe-

lust jahutatagu natukene keha, pärast supelust tuleb end hästi kuivaks kuivatada, mõni kergem harjutus ning riided selga ja kodu. On ilm külm, seda kiiremini peab kõigega valmis saama. Mere, järvede vesi on soojem jooksvate jõgede veest, mere vees on veel keedusoola, mistõttu siia juurde tuleb veel soolavee vanni toime, kergem on meres ujuda, merevesi tõstab keha nagu kõrgemale. Vee all ujumist üle $\frac{1}{2}$ minuti ei soovitata (selle aja vältel sünnib üheksordne vereringkäik kehas). Katkise kuulme (trummi) nahaga inimesed peavad ujumisega ettevaatlikud olema, samuti ka kardetavad need ujumisstiilid, kus kergesti hulka vett suhu kistakse (crawl jne.), katkise kuulmenaha ehk jälle (suu kaudu) Eustachii tee kaudu võib vesi kergesti sisekõrva sattuda ja tagajärg: sisekõrva tasakaalu kanaalide riiivamise puhul ujuja tasakaalu kaotamine ning äkiline uppumisurum! Mitte kõlgeta ega rääkida palju ujudes, ettevaatust veepalliga, veepalli mänguga, kus tihti palju räägitakse ja vett suu täis loobitakse. Ka südame tegevusele mõjub veepall mõnede uurimuste järel raskesti (mängigu täisealised!), ehk küll küsimus täna lõpulikult lahendamata.

Verevaesed ning närvahaiged küsivad igal korral arstilt ujumise üle nõu, neeru- ja südamehaigetele on ujumine keelatud. — Ta ei oska lugeda ega ujuda! — See vana Rooma ajast pärit olev ütelnähtab, kuivõrd juba siis ujumisest osati lugu pidada; tänapäev on mitmetes maades, nagu Austrias, Ameerikas, Inglismaal jne. kohustuseks tehtud, et iga koolilaps ujumise peab ära õppima.

Soojust ära võtvast mõjuvad inimkehale õhuvannid. Nende toime sarnaneb mitmeti vee ehk supeluste toimele, seepärast oleks soovitav talvel, seal kus ujuda ei saa, oma toas õhtuti võtta õhuvanne, toa soojus ainult ei tohiks alla $+10^{\circ}$ olla. Alatakse õhuvannide võtmist (riideta toas olemist, lamamist voodis) $\frac{1}{4}$ tunniga, lõpetatakse harilikult sellega, et korruga õhuvanne mitte üle $\frac{1}{2}$ tunni ei võeta. Närvikavale mõjub õhuvann kosutavalt; verevaesed ja teised haiged küsivad muidugi enne arsti nõu, õhuvanni mõju on üldiselt hästi pehmem, mitte nii

terav nagu supeluste mõju. Muidu neeru- ja südamehaigetele ei too õhuvannid mitte kasu. Enne õhuvannide algust (õieti enne kui end katmatult voodile visatakse) soovitakse pisut keha soojemaks teha mõne 10 minuti vältava edasi tagasi tubapidi kõndimisega ehk kergemate kehaharjutustega. Välismaal on suured ravilad, kus õhuvannidega haigeid arstitakse, mõnedes nendes on igale inimesele selleks eriline õhuvanni lehela ehitatud.

Higistama panevalt mõjuvad päikese vannid. Nad soodustavad vere juurdevoolu keha välimistesse osadesse, vereseisakut, ajavad tublisti higistama. Hingamine nende mõjul tiheneb. Soovitav on päikesevanne võtta lamades laual, mitte maa peal; pea olgu kaetud roheliste lehtedega ehk märja lapiga ning olgu varjus päikese eest (päikese piste!). Kui me ujunud oleme ja nüüd veest välja tuleme, siin tunneme et oleme kosunud, higi on ära kadunud, seejärel võiks natuke veel päikese varjus õhuvanne võtta ning siis kohe kodu minna: see oleks õige. Enam-vähem ühetaoline toime on veel kui ka õhul inimesele. Kuid me näeme, et armastatakse kindlasti ujumise järel ka päikesevanne võtta, ilma selleta ei saada nagu läbi. Ega see just ka halb ei ole, ainult seejärel tiheneb uuesti hingamine, kiireneb puls, tõuseb ka kehasoojus. Kord päikesevanne võtta ja siis jälle vette, nüüd uuesti pikemat aega päikesevanni võtta ning nüüd uuesti vette ja ujuda — see on otstarbetu. Keha viibiks vastastikuste mõjude all, mida tal vaja ei ole. Võetagu päikesevanne algul mitte üle $\frac{1}{4}$ tunni, hiljem võib $\frac{1}{2}$ tundi võtta, olgu kas tunnini; rohkem pole vaja. Iga 5—10 minuti järel keeratagu keha ühe küljelt teisele, et end mitte päikesest lasta ära põletada. Soovitav ka enne päikesevannide võtmist end vaseliiniga sisse määrada, siis ei saa päikene nahale mitte nii lähedale. Paremaks ajaks päikesevannide võtmiseks on hommikune ja õhtune kella 6—8. Südame vigade all kannatajad haiged, tiisikuse jne. haiged olgu päikesevannidega ettevaatlikud. Arsti nõu on siin soovitav. Kuuma liiva sees lamamine mõjub ka higistama panevalt inimkehale, samuti mõjuvad elektrivannid jne.

Nad võivad head olla, kuid ka tappa meid, neis leidnud haua (uppumissurm) on nii mõnigi inimlaps, tervist toonud aga ka nii mõnigi kord. Ei tohi ahmitsemisega läheneda neile!

Päikene, õhk ning vesi, — kui kaunid on nad kevade ajal! Ei tea aimatagi, et nad näevad kõike mis sünnib ilmas, näevad inimsündi ning inimsurmagi!

Riiklise toetuse nõutamine taudide puhul.

Joh. Kraan.

Tööstustöölise madalate palkade tagajärjel on haigekassad meil aasta-aastalt ikka viletsamasse seisukorda langenud. Tõusev elukallidus avaldab kord-korralt suuremat mõju kassaliikmete tervislisele seisukorrale. Alatoitus ja viletsad korteriolud lagastavad kassaliikmete-töölise organismi. Ikka sagedamaks muutuvad kassaliikmete ja nende perekonnaliikmete haigestumised.

Ühes eeltooduga kasvab aasta-aastalt ka haigekassasid ähvardav hädaoht. Selle asemel, et vastavalt haigestumise suurenemisele kassaliikmeskonnas laialdasemat arstiabi korraldada, haigekassad on sunnitud madalatest tööpalkadest saadud kinnitumaksude kasinuse tõttu, arstiabi ja abirahade norme koguni miinimumini kärpima (näit. Tallinna ühishaigekassa j. t.).

Vaba arsti valik, mis esimesel haigekassade konverentsil juhtiva põhimõttena üles seati, on unustuse hõlma langenud. Minnakse kord-korralt üle palgaliste arstide soetamisele.

Minu ülesandeks pole ühe ega teise ravimisviisi paremust selgitada, kuid tähendan ainult, et igale kassaliikmele hoopis vastuvõetavam on vaba arsti valiku süsteem, kui mingi teistsugune. Kassade praegune aineoline olukord aga röövib selle võimaluse pea igalpool Eestis.

Kuid mitte üks viletsad töölise palgaolud ei ole siinjuures mõõduandvad. Suuresti mõjub siin kaasa ka meie sotsiaalseadusandluse puudulikkus — meie riigivõimu vähene huvi tööstustöölise tervishoiu vastu.

Meil armastatakse kodanlikes ringkondades rääkida n. n. „sotsiaalliidustest“, kuid peab ütleva, et seda ühelgi alal, eriti aga haiguskindlustuse alal, senini veel teps märgata pole. Rääkida võiks vahest hoopis vastupidist.

Mujal mail tunneb riik teatavat kohustust kodanikkude tervishoidlise olukorra vastu, meil aga selle peale suuremat tähelepanu ei pöörata. Minnes mitte kaugemale meie lähemast ümburusest, võiksime veidi vaadelda sotsiaalkindlustust Lätis, missugune rajatud on ühel ajal ja ühesugustel tingimustel Eesti riigiga, ja missuguse kohta ei saa öelda, nagu oleks see juba vana väljaarenenud tööstuse maa ning seal sotsiaalpoliitilised paremused meie kõrval endastmõistetavad. Siiski on seal sel alal iseseisvuse aja jooksul hiigla sammudega meist ette jõutud.

Minu ülesandeks on käesoleva küsimuse juures puudutada eriti haiguskindlustuse ala ja nimelt riigi osavõttu haigekassade ainelise seisukorra kindlustamisel. Lätis on riik omaks kohustuseks võtnud kanda ühte osa haigekassade kulusid — ja seda õige tuntuval määral — tervelt 2% suuruses kassaliikmete palgast. Nii ammutavad sealsed haigekassad omi sissetulekuid õieti kolmest allikast, nimelt: 4% tööandjailt, 2% tööliselt ja 2% riigilt. Seega kokku 8%, meie 6 ja osalt veel vähemagi % asemele.

Et Lätis kassaliikmete arstiabi selle tõttu paremini korraldatud on, selles ei saa olla mingisugust kahtlust.

Mida suudavad aga meie haigekassad suurema osa kodanikkudele, s. o. kassaliikmete tervishoiu alal ärateha? Anda kõige minimaalsemat arstitabi ja toetust ja sedagi alalise kõikuva olukorra juures, kus iga vähegi suurem erakorraline väljaminek haigekassasid õige katastroofilisse seisukorda paisata võib.

Võtame näiteks käesoleva aasta algul aset leidnud gripitaudi, missugune pea kõigile haigekassadele ränga hoobi andis. Selle peale kulutasid haigekassad

15. jaan. kuni 1. märtsini keskmiselt 70% kõigist ravimiskuludest.

Eriti taudi hooajal sattusid haigekassad seisukorda, kus ei jatkunud raha toetussummade väljamaksmiseks. Tallinna ühises haigekassas olid sarnased nähtused õige sagedased.

Pikemat aega kestvatele ehk sagedamini korduvatele taudidele ei suuda meie haigekassad vastu panna. Vastavad kapitalid kulutatakse ära ja ülejäänud aja jooksul ei suudetakse ka kõige minimaalsemate normide alusel kassaliikmetele arstiabi ega toetust anda.

Mida aga siis peale hakata? Hea on, kui korda läheb kas teistelt haigekassadelt ehk valitsusasutustelt laenu teha. Kuid ka see on kahtlane. Taudide puhul kannatavad enamalt jaolt ikka kõik haigekassad ja ühelgi poleks võimalust naabert aidata. Valitsusel aga, kui vastavad summad puuduvad, pole samuti kusagilt anda.

Ja lõpuks, mõlemil juhusel peab saadud laenu tagasi maksetama. Kuid ka see osutub peaaegu võimatuks, kuna haigekassade sissetulekud ikkagi niivõrd väikesed on, et isegi loomuliku olukorra juures kõige minimaalsemate normide järele toetust ja arstiabi anda suudetakse.

Sarnase olukorra juures tuleb leida abinõusid. Kuid missugusi?

Ainus abinõu on siin riiklik abi.

Riik määrab iga aasta omas eelarves teatud summad taudide vastu võitlemiseks omavalitsustele.

Kuna tööstusraionides haigekassade alla kuulub suurem hulk kodanikke, ja need arstiabi ainult haigekassade kaudu saavad, siis on haigekassadel samasugune õigus riiklist toetust saada taudide vastu võitlemiseks, kui omavalitsustelgi. Võtavad ju haigekassad taudide korral suurel määral otseteed riigi kohustusse kuuluvaid kulusid oma kanda ja täiesti ebaõiglane on kui riik siin mingit kohustust ei kanna, eriti veel, kui haigekassad isegi suure ainsel kitsikuse all kannatavad.

Lätis on seda põhimõtet õigeks peetud ja riik toetab haigekassasid 2% juuremaksuga, vaatamata sellele, kas

taude ühel ehk teisel korral esile tulnud on, või mitte. Sarnane toetamisviis on ka kõige otstarbekohasem, kuna haigekassad siin juba ette igasuguste taudide puhukski, arstiabi korraldada suudavad.

Ka meil peab nõudmine päevakorrale tõstatama, et riik samasugusel alusel haigekassade toetamisele asuks. Mis on võimalik meie kõige lähemate naabrite juures, see on võimalik ka meil. „Sotsiaalliiduseks“ võib seda pidada ainult kõige tagurilisem kodanlane ja seegi ainult siis, kui tal puudub igasugune arusaamine kodaniku õigluse- ja kohusetundest.

Kuid kahjuks peab ütleva, et meie kodanlus pea eranditult ainult oma isiklike huvide seisukohalt igat asja käsitleb, ega taha omada mingit kohusetunnet haigekassadesse enamikus kuuluva vaesema rahvakihhi, s. o. tööliskonna vastu, ja kuna senini valitsuse aparaadi ja seadusandluse juures ainult kodanlus oma enamusega otsustandev on, siis on päris loomulik, et see nõudmine veel pikemat aega teostuma ei saa ja tema läbisurumine veel palju aega ja tööliskonna üksmeelset raudset tahet nõuab.

Seniks aga tuleb haigekassadel kõige energilisemalt nõudma hakata, et riik haigekassade poolt esitatud aruannete põhjal nende tagasi maksaks kõik taudide puhul kulutatud summad, kuna need vastuvaidlematult riigi kanda peavad jääma.

Kõigi eeltoodu põhjal olgu meie nõudmiseks:

1) Riik on kohustatud Läti riigi eeskujul toetama haigekassasid 2% juuremaksuga kassaliikme palgast, et võimaldada kassaliikmetest riigikodanikele vähegi normaalsemat arstiabi.

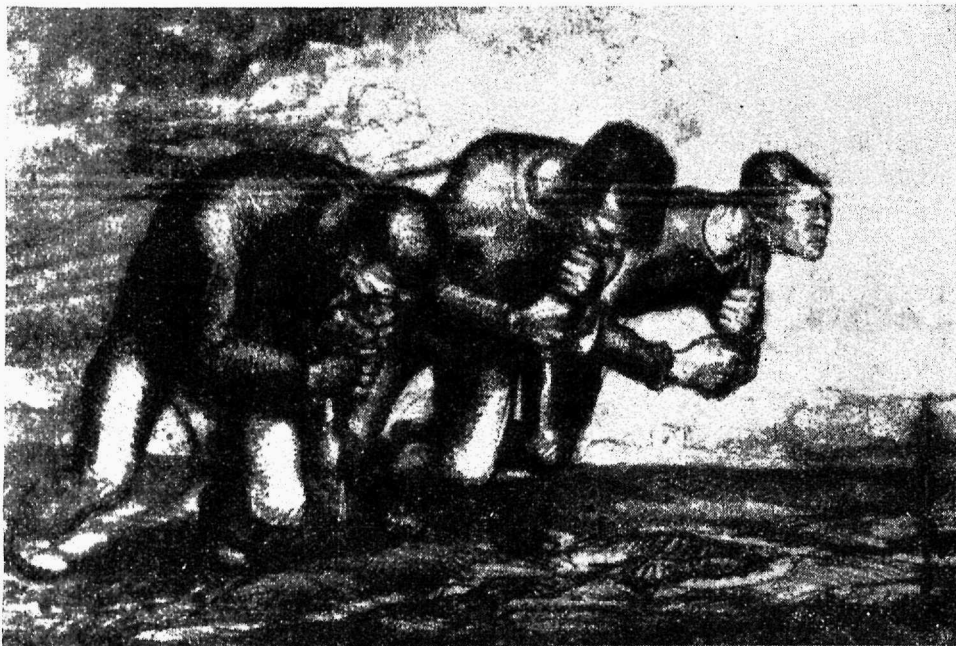
2) Kuni esimese nõudmise teostamiseni peab riik haigekassadele, viimaste poolt esitatavate aruannete põhjal ära tasuma kõik väljaminekud, missugused on läinud kassaosalistele arstiabi ja toetuse andmise peale taudide puhul, kuna taudide vastu võitlemine riigi otsekohene kohustus on.“

Kas vaba arsti valik või ravimine haigekassade ravilates?

A. Linnomägi.

See küsimus on palju kordi kõne all olnud haigekassade tegelaste keskel, eriti on küsimust puudutatud viimasel ajal, ühenduses Tallinna ühise haigekassa ja Tallinna arstkonna vahelise sõjajalal olekuga. Meie oludes, kus paljud suurettevõtted, kelle juures mõeldavad oleks olnud ettevõtte haigekassad, on likvideerunud ning kesk-

vad kassad, kes kassaosaliste ravimise oma kätte võtnud. Lätis, kus riiklise juuremaksu tõttu kassade sissetulekud $\frac{1}{4}$ meie omadest suuremad, suudavad haigekassad omi ülesandeid kergemini täita kui meil Eestis. Ei ole loota ka Eestis lähemal aastail haigekassade sissetulekute suurenemist, ning selle tõttu tuleb väga tõsiselt otsida teid, küi-

Brüllner

Kõievedajad

ja väiketööstus on end jõudnud hoida teguvõimsana, omavad just ühishaigekassad, kus koondunud mitmete sadade ettevõtete tööliste huvid, ikka suurema tähtsuse palgatöölise ja -teenijate elus. Pealegi on suuremad ühiskassad kassaosaliste ravimise ettevõtjatelt oma kätte võtnud. Eesti ühishaigekassade kogemustest teame, et kassaliikmete arstimine nõuab alati ülekulutusi sellest kassade sissetulekust, mis seadusega ettenähtud kassaliikmete ravimiseks. Peapõhjuseks ravimiskapitali iga-aastastel puudujääkidel on, et 2% palgast, mis määratud kassaosaliste ravimiseks, ei jätku kaugeltki praegustes oludes, kus palgad minimaalsed, ega võimalda täielist ravimist, mida anha-

das kooskõlastada sissetulekuid ja väljaminekuid ravimise-kapitali arvel. Kuid üht ehk teist arstiabi korraldusviisi omaks võttes, tuleb arvestada peale kulude ka selle otstarbekohesuse ja täielise ravimise andmise võimalusega. Ühelt poolt nõutakse täielist vabadust arsti valikus teiselt poolt on hädasunnil mindud üle ravimisele haigekassa ambulantsides. Ühte peab kohe ütleva, et täit arstivaliku vabadust, kus kassaosaline võiks esimese meelde tuleva arsti aadressi järele sisse astuda enese ravimiseks (välja arvatud hädalised juhud), ei kannataks meie kassad praegustes oludes rahalisest küljest küll välja.

Kõne alla tulla võiks vaid vaba arsti valik teatava arvu arstide hulgast, kes vastuvõetud haigekassa lepinguarstideks. Et lepinguarstideks ei saaks vähese kogemusega arstid, nõutakse enne vastuvõtmist, näit. Tartus 5-a. teugtemist tegeliku arstina. Lepingus olevate arstidega on kokkulepped odavamalt töötasu ja muudes asjus. Sel viisil arstiabi on meil seni antud ühishes haigekassades (peale selle veel arstiabi, ravimine haigemajades j. m.), kuid meie näeme igal pool ülejõu käivaid kulutusi kassade poolt ja kuuleme kaebusi vähese tasu kohta arstide poolt; vähem osa arstidest, kes selle korralduse juures kuni 40 tuhat senti kuus teenivad, mõistagi ei ole nuri-senud.

Teisest küljest on viimasel ajal Tallinna Ühishaigekassa hädasumnil läinud üle ravimisele ambulantsides, millise viisi vastu protesteerivad Tallinna arstid ja avaldavad rahulolematust ühtlasi kassaliikmed. Ka on järelvalve asutused kuuldavasti selles asjus eitavale seisukohale asunud. Kahjuks puudusid viimasel E. H. Liidu kongressil Tallinna ühise haigekassa esitajad, kelle seisukohtadega oleks olnud huvitav teistel

haigekassade tegelastel tutvuneda. Kuid arvesse võttes asjaolu, et haigekassa ambulantsidesse on senini raske leida olnud täit komplekti arste, arstide seltside boikoti tõttu, samuti on tulnud arstide puudusel osaliselt lepidada velskeritega, siis on veel varajane selle arstiabi korralduse viisi kohta otsust anda. Aga kui arendades seda korraldust jõuab Tallinna ühine haigekassa seisukorran, kus tema ravimisasutused ehk praeguse nimetusega ambulantsid (Peterburi esimene ühishaigekassa nimetas neid venekeeles „лечебница“ ehk „ravila“), asuvad otstarbekohastes ruumides, varustatud kõige moodsamate sisseseadetega ja tarviliste abinõudega, kus päeva jooksul vastu võtavad igalt erialalt mitmed arstid, kus velskerid erivitatakse ainult abijõududena, kus avatud on ühise haigekassa peaarsteek ühes osakondade ja kust tarviduse korral võib arsti koju kutsuda ning kui need ravilad nii kesklinnas kui linna servades kättesaadavad oleksid, ja ka kulud tuludega kooskõlas või vähe üle ulatavad, siis oleks aeg otsuse tegemiseks, missugune ravimisviis haigekassades kõige otstarbekohasem.

Eestimaa Haigekassade Liidu VII kongress.

Protokoll

Eestimaa Haigekassade Liidu VII kongressi kohta 8., 9. ja 10. juunil 1929. a. Tartu Töölisühingute Keskliidu ruumes (Tähe tän. nr. 13, Tartus).

Kongressi esimene päev — 8. juunil.

1. Kongressi avamine.

Kongressi avas kell 10,45 homm. E. Haigekassade Liidu esimees Jaan Ringsmann, teatades, et liitunud 26 haigekassast 14 haigekassat oma esitajate kaudu kongressist osa võtavad, seega kongress otsusevõimeline on. Tervitades kõiki kokkutulnud kongressi saadikuid ja kutsutud külalisi, soovis kongressi töödele head kordaminekut ja kõige paremat edu.

Järgnesid tervitused: haridus- ja sotsiaalministeeriumi esitajalt härra E. Nerep'ilt, kohaliku V jsk. tööinspektorilt härra P. Volmer'ilt ja Tartu Üldhaigekassa juhatuses esitajalt A. Linnomägi'lt.

Kirja teel tervitab kongressi ja soovib kongressi töödele kõige suuremat edu ja ühtmeelt Läti Haigekassade Liit. Telegraafiteel tervitavad: Eestimaa Töölisühingute Keskliit ja Kureaare Ühishaigekassa.

2. Kongressi juhatuses, sekretariaadi ja mandaatkomisjoni valimised.

Kongressi juhatajaks valiti — Mihkel Toom, Tartust; abilisteks — A. Tammemägi, Narvast

ja A. Linnomägi, Tartust. Sekretäriks valiti — Liidu sekretär J. Ode; abilisteks — E. Keskpäik, Narvast, A. Paal, Viljandist ja A. Särg, Narvast. Mandaatkomisjoni valiti: A. Jänes, Kohtlast; N. Aleksandrov, Narvast; A. Laane, Tartust.

Juhatama asub M. Toom.

3. Kongressi päevakorra kinnitamine.

Kongressi päevakord kinnitati juhatuses poolt kongressile esindatud kujul:

- 1) Liidu VII kongressi avamine.
- 2) Kongressi juhatuses, sekretariaadi ja mandaatkomisjoni valimised
- 3) Kongressi päevakorra kinnitamine.
- 4) Aruanded Liidu tegevusest.
- 5) Aruanded haigekassade tegevusest.
- 6) Balti riikide haigekassade konverentsi tulemused.
- 7) Liitumise küsimus rahvusvahelise haigekassade liitude keskkooendusega.
- 8) Liidu kopsuhaigete sanatooriumi ehitamine.
- 9) Haigekassade teenijate pensioni küsimus.

haigekassat, üldsummas — 228.030 kr. Kassaosaliste ravimine oli 9 haigekassal enese käes; kassaliikmete ravimiseks saadi tuludist kokku 410.286 kr., kuludist oli aga 629.249 kr. Puudu jäägiga lõpetasid 7 haigekassat, üldsummas — 219.358 krooni, ülejäägiga 2 haigekassat, üldsummas — 395 krooni.

Haigekassadel on raskusi olnud haigekassade maksude sissenõudmisel ettevõtetelt, eriti neilt, kelle varandused pangale panditud. Tuleks leida abinõusi, kuidas ettevõtetelt haigekassadele maksu korralikult kätte saada — politsei on sissenõudmiseks võimetu. Tööstuslike töö seadusi tuleks ajakohasemalt täiendada, viivitusprotsente tuleks ettevõtjatele tõsta, riigi toetus haigekassadele on hädatarvilik. Vahekord arstidega jätab palju soovida.

Aruannet ja sooviavaldusi haigekassade poolt ära kuulates, võetakse need teadmiseks.

Selle järele esineb mandaatkomisjon aruandega, mille järele hääleõiguslisi saadikuid kongressil on järgmistest haigekassadest: 1) Narva Linaketrani Manuf. haigekassast — Albert Tammemägi ja Marta Ernits. 2) Viljandi üh. haigekassast „Abi“ — August Paal ja Theodor Jürgenson. 3) Port-Kunda Tsemendivabriku haigekassast — Roman Mikko. 4) Narva Üleüldisest haigekassast — Evald Keskpäik. 5) Tallinna linna omaval. ettevõtete üh. haigekassast — Aleksander Hein ja Heinrich Staak. 6) Sindi vabriku haigekassast — Aleksander Kaminski ja Jakob Kuiles. 7) Türi üldhaigekassast — Reinhold Oja ja Paul Hermanson. 8) Kolhta-Järve põlevkivikaevanduse haigekassast — Aleksander Jänes ja Nikolai Raudsik. 9) Rakvere ühisest haigekassast — Voldemar Luksepp ja Johannes Aho. 10) Paiude ühisest haigekassast — E. Vahter ja Karl Oebius. 11) Haapsalu ühisest haigekassast — Erich Teras. 12) Narva Kalevivabriku haigekassast — Nikolai Aleksandrov ja Adolf Särg. 13) Tartu Üldhaigekassast — August Linnomägi, Karl Lukk, Hugo Tiit, Arnold Laane ja Mihkel Toom. 14) Rääpi üldhaigekassast — Paul Krassikov. Hääleõiguslisi hääleõigusega saadikuid kokku 27, 14 haigekassast.

Sõnaõigusega võtavad kongressist osa: Theodor Schmidt ja Maria Koljal — Kreenhelmi puuvillavabriku haigekassast ja August Ermel — Võru-Petseri üldhaigekassast, kokku 3 saadikut, 2 haigekassa esitajana. Sõnaõigusega võtavad veel kongressist osa 5 kutsutud küllalised.

Kell 1.30 katkestati kongressi töö ja määrati lõuna vaheaeg kuni kella 4.

6. Baltiriikide haigekassade konverentsi tulemused.

Aruandja Karl Lukk tutvustab kongressi Riias 28. aprillil s. a. ärareetud Baltiriikide haigekassade konverentsil ülesseatud ülesannete ja vastuvõetud otsustega, mille tulemuseks Baltiriikide haigekassade vahelise komitee loomine, mis koosneks 6 liikmest, igast liidust 2 esindajat. Tutvustab ühtlasi konverentsil vastuvõetud põhikirjaga. Ühinemise lõpulik otsustamine on vastavate maade kongressi hooleks jäetud.

Kongress pooldab Baltiriikide haigekassade vahelise komitee loomist Riias ja otsustab ühinemise küsimuse jaatavalt.

7. Liitumise küsimus rahvusvahelise haigekassade liitude keskkoonduusega.

Rahvusvahelise haigekassade liitude keskkoonduuse liihikese tegevuse ja saavutatud tagajärgedega tutvustab kongressi J. Ode, ära tuues ühtlasi koondunud liitude ja neile alluva kassaosaliste arvu, missuguse arvu kiire kasv näitab, et tüh. keskkoonduus elujõuline on. Liidu juhatuse ettepanek on, et käesolev kongress liitumise küsimuse rahvusvahelise keskkoonduusega jaatavalt ära otsustaks.

A. Tammemägi ei pea rahvusvaheliselt liitumise küsimuse äraotsustamist nii tähtsaks, et seda just kohe peaks tehtama, vaid liitumise aega edaspidigi küllalt. Kiire asja otsustamine võiks haigekassade vahelisi lahkhelid ja lõhesid aiava suurendada.

Th. Schmidt'i ettepanek on, äraoodata seni kui ei ole saadud kindlat jalgealust lüua omas kodus ja küsimuse otsustamine edasi lükata kuni liit on näidanud, et tema oma autoriteedi kohaselt on suutnud tarvilist tööd teha ja kõiki haigekassasid koondada.

Liitumise küsimuse kohe äraotsustamise poolt kõnelesid veel Linnomägi, Toom, Lukk, Luksepp, Jänes, Jürgenson, Kaminski j. t.

N. Aleksandrov soovib enne otsustamist küsimust siiski veel hästi läbi kaaluda, et sellega mitte omavahelisi lahkhelid tekitada.

V. Lukseppi ettepanekul otsustatakse liitumise küsimus hääletamisele panna järgmisel koosolekul, s. o. 9. juunil hommikul.

Ühtlasi otsustatakse päevakorra punkt 9 — „Haigekassade teenijate pensiooni küsimus“ 8. punktina arutusele võtta ja 9. punktina — „Liidu kopsuhaigete sanatooriumi ehitamise küsimus“ järgmiseks koosolekuks jätta.

8. Haigekassade teenijate pensiooni küsimus.

Aruandjana küsimust käsitab K. Lukk, ühtlasi teatades, et minevane VI haigekassade kongress küsimuse juba jaatavalt otsustanud, käesoleva kongressi ülesanne oleks kindlaks määrata pensioonikassa hääks võetava maksu tasumise korra ja normi, mis möödunud kongressil 3 variandis esindatud.

Tekkinud läbirääkimistel vaieldakse ühe variandi poolt, teise vastu ja tehtakse isegi ettepanek, pensioonikassa asutamise küsimust enneaegseks lugeda ja äraootavale seisukohale asuda, missuguse ettepaneku poolt hääletab ainult 6 saadikut ja sellega tagasi on lükatud.

Häälteenamusega (13 häälega poolt) võetakse vastu põhikirjas § 3. ettenähtud 2. variant: Eesti haigekassade teenijate pensioonikassa kapital moodustatakse: a) ühekordsest Eestimaa Haigekassade Liidu poolt määratavast 1000-kr. põhikapitalist; b) haigekassade poolt maksetava 2% ja kassateenijate poolt 2% sissemaksuga pensiooniloiguslikele teenijatele maksetava palga suuruses.

Kongressi töö esimesel päeval lõpetati kell 7 õhtul.

Kongressi teine päev — 9. juunil.

Kongress algab tööd kell 9.45 homm. Koos on 27 saadikut. Juhatama asub M. Toom. Hääletusele tuleb päevakorra 7. punkt — liitumise küsimus rahvusvahelise haigekassade

liitude keskkoonduisega, mille otsustamine eelmisel koosolekul edasi lükati tänaseks koosolekuks.

Liidu juhatus eettepaneku poolt — liituda rahvusvahelise haigekassade liitude keskkoonduisega — antakse 18 häält, seega jaatavalt otsustatud. Teine eettepanek — praegusel korral veel mitte liitumise küsimust otsustada, vaid äraootavale seisukohale jääda — saab ainult 3 häält poolt, seega tagasi lükatud.

9. Liidu kopsuhaigete sanatooriumi ehitamine.

Ülevaate senini tehtud eeltöödest annab J. Ringsmann. Kohane maa-ala on asjatundjatega koos väljavalitud Nõmmele. Lõpulikud ehitusplaanid arhitekt E. Kuusiku poolt valmis, mis kohe kinnitusele saata võib. Ehitus on kavetatud 3-kordne, silikaat- ja telliskividest, lameda katusega. Ehituse püstitamine läheks maksma eelkalkulatsioonid järele kõige rohkem 250.000 krooni. Osa ehitusest, mis esialgu kavatses püstitada 78 haige jaoks, läheks maksma umbes 180.000 krooni. Toetuse saamiseks pöörati töö-koolekandeministeeriumi poole palvega, mille tagajärjel riigi summadest selleks 100.000 krooni lubatud. Tutvustab ühtlasi kongressi lähemalt ehitusplaanidega ja andes selgitust nende kohta. Aruandja seletust ärakuulates, kiidetakse haigekassade kopsuhaigete sanatooriumi ehituse eeltööd heaks ja otsustatakse sanatooriumi ehitamisele asuda (otsus tehti ühel-häälel). Juhatusel tehitakse kohuseks kavatsuse lõpule viimiseks vastavad kalkulatsioonid kokku seada ja summade hankimiseks tulevikus vastavaid samme astuda.

10. Liidu 1928. a. aruande ja 1929. eelarve kinnitamine.

Juhatus poolt esindatud, revisjonikomisjoni poolt õigekstunnistatud arvetes seis ja läbikäik 1. jaan. — 31. detsembrini 1928. a., kulude ja tulude aruanne tasakaalus kr. 7.012,44 ning ajakirja „Töö ja Tervis“ tulude ja kulude aruanne tasakaalus kr. 3.702,90, on kättesaadatud kõigile haigekassadele ja ühtlasi ka kongressi saadikutele. Aruanne 1928. a. kohta esindatud kujul võetakse vastu ja kinnitatakse ühel-häälel.

N. Aleksandrovi eettepanekul otsustatakse muutunud olukorra tõttu Liidu eelarvet mitte arutusele võtta, vaid juhatusel kohuseks teha uus eelarve välja töötada võimaluste piirides ja nõukogu kinnitada jätta. A. Tammevägi täiendav eettepanek: juhatus poolt esindatud eelarvet vastu võtta ja nõukogule volitus jätta eelarvet tarbekorral asjakohaselt muuta, lükatakse tagasi.

11. Liidu 1929. a. liikmemaksu kindlaksmääramine.

Liidu liikmemaks 1929. a. määratakse esialgul kolmveerand protsenti liitunud haigekassade sissetulekute liikme- ja juuremaksust (kassaosalise ja ettevõtja poolt maksetavast kinnitusprotsendist). H. Tiit'i eettepanekul volitatakse nõukogu väliatöötama 1929. a. puudujääke ja kulusid tasakaalustada tuludega, puudujääk liidusolevate haigekassade vahel proportsionaalselt liikmemaksule ära jagada ja paluda haigekassasid seda järele tasuda (22 häälega poolt). V. Lukseppi ette-

panek, tõsta liikmemaksu 1% peale, ei leia poolehoidu (2 h.).

12. Liidu lähem töökava.

Juhatus poolt 1929. aastaks esindatud Liidu lähem töökava võetakse muutmata vastu, kusjuures hädatarvilikud küsimused esimeses järjekorras lahendada tulevad, arvestades aineliste võimalustega.

Avaldatakse soovi, et ajakiri „Töö ja Tervis“ sisu mitmekesisem oleks ja kõik haigekassade tegelased levitamiseks kaasa aitaksid. Tuleks kaalumisele võtta küsimus, kas ei oleks võimalik „Töö ja Tervist“ maksuta kõigile kassaosalistele kätte saata.

Määratakse lõuna vaheaeg kella 12.30 kuni kella 4. p. l., ühtlasi otsustatakse vahepeal õpperännakut korraldada Eesti Tervishoiu Muuseumi.

Peale lõunat jätkub kongressi töö kella 4-st. Juhatab A. Linnomägi.

13. Valimised põhikirja järele.

Valimised otsustatakse toimida kinnisel, sedelitega hääletades. Hääletelugejad on mandaatkomisjoni liikmed: A. Jänes, N. Aleksandrov ja A. Laane.

a) Liidu nõukogu otsustatakse valida 9-liikmeline. Valimisel said ülesseatud kandidaatidest hääli ja valiti nõukogu liikmeteks:

- 1) Karl Lukk — Tartust, 24 häält,
- 2) August Linnomägi — Tartust, 21 häält,
- 3) Evald Keskpäik — Narvast, 19 häält,
- 4) Mihkel Toom — Tartust, 19 häält,
- 5) Voldemar Luksepp — Rakverest, 19 h.,
- 6) Aleksander Hein — Tallinnast, 18 häält,
- 7) Theodor Jürgenson — Viljandist, 15 h.,
- 8) Reinhold Oja — Türilt, 14 häält,
- 9) Karl Oebius — Paidest, 11 häält.

Ühepalju hääli saanud kandidaadid — Oebius ja Sörg (kumbki 11 häält) tõmbasid liisku omavahel, kusjuures liisk otsustas Oebiusel kasuks. Ülesseatud kandidaatidest hääli saanud olid veel: Raudsik — 10 häält, Vahter — 6 häält ja Staak — 5 häält.

Liidu nõukogu kandidaate (asemikke) otsustatakse valida 5. Ülesseatud kandidaatidest said hääli ja valiti nõukogu asemikkudeks:

- 1) Adolf Sörg — Narvast, 21 häälega,
- 2) Johannes Aboh — Rakverest 20 hääli,
- 3) E. Vahter — Paidest, 19 häälega,
- 4) Paul Krassikov — Rāpinast, 17 häälega,
- 5) Paul Hermanson — Türilt, 15 häälega.

Hääli oli saanud peale selle veel Kominski — 12 häält.

b) Revisjonikomisjon otsustatakse valida 3-liikmeline. Kinnisel sedelitega valimisel said hääli ja loeti valituks:

- 1) Heinrich Staak — Tallinnast, 18 häälega,
- 2) Aleksander Jänes — Kohtlast, 18 hääli,
- 3) August Paal — Viljandist, 11 häälega.

Revisjonikomisjoni kandidaatideks jäid valimisel vähem hääli saanud kandidaadid: H. Tiit — 8 h., A. Laane — 8 h., Al. Kaminski — 4 häälega.

14. Riiklise toetuse nõutamine taudide puhul.

Refer. Joh. Kraan. Ärakuulates referaati, võeti vastu resolutsioon:

„Et võimaldada haigekassa liikmetele vähegi normaalselt arstiabi, peab riik toetama haigekassasid 2% juuremaksuga kassaliikme palgast; kuni selle nõudmise teostamiseni

peaks riik haigekassadele tasuma kõik väljaminekud, mis tekkinud kassaosalistele arstiabi ja toetuse andmiseks taudide puhul.“

15. Haigekassade ja arstide vahekord.

Refer. Vold. Luksepp. Selgitab eriti Tallinna ühise haigekassa ja Tallinna arstikonna vahekorda ning Narva üldhaigekassa ja Narva arstikonna vahekorda, ning kokkuleppe saavutamist Narvas, eettetuus arstiasu norme, mis Narva üldhaigekassa maksab arstidele ja tutvustades sõlmitud lepingu sisuga. Näitab ühtlasi ära, et kuigi välismaa haigekassade praktika ja sotsiaalkindlustuse teoreetikud eelistavad ambulatoorset ravimisviisi, siis on see teostatav sel määral kui laianalüüsilisel haiguskindlustuse seadus on maksma pandud. Praegusel ajal Eestis aga, kus haiguskindlustuseadus liig kitsaulatusline, haigekassale alluvad tööstustevõtted asuvad maal mööda laiali, ei ole ambulatoorne ravimise süsteem otstarbekohane, vaid tuleb piiratud vaba arstivaliku süsteemi nii korraldada, et see haigekassade kandejõule vastaks. Igatahes visiitide tasust tuleb loobuda ja katsuda arstidele tasu maksta kassaliigete arvu järele, nagu see hiljuti läbi viidud on Narvas.

Ettekannet ärakuulates, võetakse see teadmiseks.

16. Tööliskond ja kopsutiisikus.

Referent Dr. F. Lepp. Ettekande järele võetakse vastu K. Lukk'i poolt esindatud resolutsioon:

„Tuleb võitlust pidada meie kurjema vaenlase, tiisikuse vastu. Selleks tuleb nõuda: a) Korteriolude parandamist ja keldrikorterite kaotamist; b) tootlusolude tõstmist ja inimväärilise ülalpidamise võimaldamist; c) tööruumide tervishoidlike olukorra parandamist, eriti tolm kõrvaldamist tööruumest; d) laialist selgitustööd tiisikuse iseloomu selgitamiseks; e) haigekassadel tuleb osa võtta tiisikuse vastu võitlemise organisatsioonide tegevusest; f) lahtist tiisikust põdejaid tuleb isoleerida riiklistesse tiisikuse ravilattes.“

17. Uus õnnetusjuhtude ja kutsehaiguste vastu kindlustamise seaduse eelnõu.

Kuna ettenähtud referent L. Johanson takistavate asjaolude tõttu kohale ilmuda saanud ei ole, annab haridus- ja sotsiaalministeeriumi esitaja E. Nerep kokkuvõtliku ülevaate seaduse kohta, tutvustades ettenähtud uuenuduste ja täiendustega eelnõus.

K. Lukk'i ettepanekul võeti vastu resolutsioon:

„Ärakuulates ettekannet uue tööõnnetuste ja kutsehaiguste vastu kindlustuse seaduse eelnõu kohta, leiab kongress selle seaduse

kiire elluviimise tööliste seisukorra parandamiseks hädatarvilise olevat. Samas eelnõus ettenähtud kinnitusorganide valitsemisest tuleb võimaldada osa võtta ka kinnitatute esindajatele.“

Kell 8 õhtul otsustatakse kongressi töö teiseks päevaks lõpetada ja esmaspäeval, 10. juunil punkt kell 8 hommikul tööd jätkata.

Kongressi kolmas päev — 10. juunil.

Kongress algab kell 8,30 homm. koos 22 hääleõiguslist ja 4 sõnaõigusega saadikut. Juhatab A. Linnomägi.

18. Koosolekul algatatud haigekassade tegevusse puutuvad mitmes. küsimused.

a) Võeti vastu sooviavaldus, et Liidu nõukogu otsust Rahvusvahelise Haigekassade Liidu Keskkoonduusega liitumise küsimuses täide ei viiks, seni kui selgumad ei ole Liidu vahekord Tallinna Ühise Haigekassaga ja liitumise küsimus Kreenholmi Puuvillavabriku haigekassaga.

b) Mõnelt poolt avaldatakse soovi, et Liidu sanatooriumi asupaiga suhtes veel hästi järele kaalutaks, kas on Nõmme selleks kõige sündsam või tuleks uut sündsamat maa-ala otsida.

c) Haiguskindlustuse seaduse küsimust arutades kongress leiab, et praegu maksev haiguskindlustuseadus on puudulik ja iganenud, mispärast hädatarvilik on uue haiguskindlustuse seaduse kiire elluviimine, mis kaotaks olemasolevad puudused ja kindlustaks täielise omavalitsuse haigekassades.

d) Tööliste invaliidisuse ja vanaduse vastu kindlustamise küsimust kongress läbi arutades, leiab sellekohaste seaduste kiire maksmapaneku hädatarviliku olevat.

e) Liidu liikmemaksu tähtjaid k. a. määratakse kindlaks, nagu eelmisel aastal: I veerand — 1. juuni, II veerand — 1. august, III veerand — 1. okt. ja IV veerand — 1. detsember.

f) Järgmine VIII haigekassade kongress otsustatakse ära pidada Viljandis.

Lõpul on saabunud veel Kaunase linna haigekassalt, Leedus, kirjalik tervitus Eesti-maa Haigekassade Liidu juhatusse nimele, kus Eesti haigekassade kongressile tervisi saadetakse, ühtlasi kahetsust avaldatakse, et asjaolude sunnil neil võimalik ei ole osa võtta kongressist oma esitaja kaudu.

Kongressi juhataja A. Linnomägi lõpetab kongressi lühikese lõpusõnaga kell 10,30 e. l.

Kongressi juhataja: M. Toom.
Abijuhatajad: A. Linnomägi, A. Tammemägi.

Protokollkirjutaja: Joh. Ode.
Abilised: E. Keskspaik, A. Särg, A. Paal.

Kinnitusnõukogu I osakonna tähtsamaid otsusi.

Koosolek 7. mail 1929. a.

Köögi- ja toitudeladu teenijad ja töölised kuuluvad õnnetuse vastu kinnitamisele.

Kaupmeeste ja Töösturite Ühingu voliniku vann. adv. abi Konstantin Halliku kaebus I jsk. tööinspektori ringkonna kinnitusameti otsuse peale 23. novembrist 1928. a., millega tagajärjeta jäeti tema kaebus I jsk. tööinspektori kor-

ralduse peale restoraan „Küba“ köögi- ja toitdeladu tööstuslise töö seaduse IV jaotuse IV peatüki määruste alla arvamise asjus.

Osakond leidis:

Oma kirjaga 3. oktoobrist 1928. a. nr. 1365 on I jsk. tööinspektor arvanud restoraan „Küba“ köögi ja toitdeladu Tööstuslise töö

seaduse IV jaotuse IV peatüki määruste alla, s. o. nõudnud, et restoraan „Küba“ valdaja kinnitaks oma köögi- ja toitudelao teenijad ja töölised Eesti Töölise Kinnitühisuses. See korraldus on täiesti seadusepärane, sest restoraani köök ja toitute ladu on kohad, kus toorainetest valmistatakse tarvitamiseks kõlbulikke toite ja neid seatakse müügiks korda. Järjekulult kuuluvad restoraani köök ja toitute ladu ettevõtete liiki, mis etenähitud Tööstuslise töö seaduse § 372 p. b—s, mispärast ka nende töölised ja teenijad õnnestuste vastu kinnitamisega kuuluvad. Kas üks ettevõtte maksude maksmise suhtes kuulub kaubandusliste või tööstusliste ettevõtete liiki, ei ole kinnituseaduste suhtes tähtis. Üldse on Tööstusliku töö seaduse üksikud peatüki oma ulatuse poolest lahkkumised. Kuna I peatüki määruste alla kuuluvad ettevõtted, mille kohta mingit kahtlust ei ole, et nad puhtitööstuslised on, kuuluvad aga IV peatüki alla ka sarnased ettevõtted, mis harilikult kaubanduslisteks nimetatakse.

Neid kaalutlusi arvesse võttes peab tunnistama, et I jsk. tööinspektor on toimunud seadusepärast, samuti on kinnitusamet, kui ta tööinspektori korralduse vastu tõstetud kaebuse rahuldamata jättis.

Käsitades Kinnitusnõukogu seadust ja kodukorda kinnitusnõukogu I osakond otsustas:

Van. adv. abi Konstantin Halliku kaebus restoraan „Küba“ köögi ja toitute ladu Tööstuslise töö seaduse IV jaotuse IV peatüki määruste alla arvamise asjus jätta tagajärjeta.

Edasikaebus I kuu jooksul Riigikohtu administratiiv-osakonnale.

Narva Üldhaigekassa juhatus tagandamise otsus tühistatud.

Narva Üldhaigekassa tagandatud juhatus liigete Aleksander Roose, Julius Norman'i ja Lavrenti Mandsik'u kaebust III jsk. tööinspektori ringkonna kinnitusameti otsuse peale 2. veebruarist 1929. a. nende tagandamise asjus.

O s a k o n d l e i d i s:

Kinnitusamet ei ole etteoonud ühtegi seaduse ega põhikirja rikkumist, mida oleks ettevõtnud kaebajad ja mis oleks õiguse annud nende tagandamiseks Tööstuslise töö seaduse § 366 alusel. Ei saa ka asjaolust, et kaebajad, olles Narva üldhaigekassa juhatus liikmed, ei esitanud Kinnitusametile kirjalikku aruannet 1. veebruariks, väljalugeda Kinnitusameti 4. jaanuari otsuse mittetäitmist, sest sealt otsusest ei saa otsekohe välja lugeda sundusliku kirjaliku aruande nõudmist. Võib küll ehk arvata, et 15. detsembri otsuse täitmisel all tuleb mõista ka kirjalikku aruannet 1. veebruariks, kuigi 15. detsembri otsuses oli kirjaliku aruande nõue endisele juhatusel ja tähtajaks oli 1. jaanuar, kuid ei ole võimata ka teistsi arusaamine. Pealegi käis kinnitusameti aruandja enne koosolekut asjaajamisega tutvunemas, mis veel enam kaebajatele põhjust võis anda kirjaliku aruande mitte tarvilikuks lugemiseks.

Mis puutub teiste 15. detsembri ja 4. jaanuari otsuste täitmisesse kaebajate poolt, siis on viimased seda katsunud teha, nagu see selgub aruandja seletustest. Kuigi aruandja juhib tähelepanu mitmesuguste puuduste peale kaebajate tegevuses ja loeb välja mõnest sammust pahatahtlikkust Kinnitusameti otsuste vastu,

siis ei ole puudustes tegemist mitte seaduse ja põhikirja rikkumisega, vaid lihtsalt saamatuse ja oskamatusega, kuna aga pahatahtlikkus ei ole küllaldaselt tõendatud.

Puuduste suhtes oleks Kinnitusamet pidanud juhtnöörid andma nende kõrvaldamiseks ja oleks ka pidanud tähelepanu juhtima, et mõnda sammu Kinnitusamet ei saa enese otsuste suhtes heatahtliseks lugeda.

Mis puutub aga peakoosoleku otsustesse, mis Kinnitusameti otsustega mitte kooskõlas ei olevat, siis ei ole juhatus mitte nende eest vastutav ja sellepärast ei saa need otsused kuidagi aluseks olla juhatus tagandamisel. Neid põhjusi arvele võttes, käsitades Kinnitusnõukogu seadust ja kodukorda, Kinnitusnõukogu I osakond otsustas:

III jsk. tööinspektori ringkonna Kinnitusameti otsus 2. veebruarist 1929. a. Aleksander Roose, Julius Norman'i ja Lavrenti Mandsik'u tagandamise asjus Narva üldhaigekassa juhatus liigetest tühistada.

Edasikaebus I kuu jooksul Riigikohtu administratiiv-osakonnale.

Kas ühisuse peakoosoleku poolt valitud ettevõtte vasutav juhataja kuulub haigekassa alla.

Estonia Eksporttapiamajade ühisuse voliniku van. adv. abi H. Treiali edasikaebus V jsk. tööinspektori ringkonna kinnitusameti otsuse peale 2. oktoobrist 1928. a. Tartus asuva tapamaja ametniku E. Saare haigekassa alla arvamise asjus.

O s a k o n d l e i d i s:

Kuigi E. Saar on valitud Estonia Eksporttapiamajade ühisuse peakoosoleku poolt eksporttapiamaja vasutavaks juhatajaks, ei ole põhjust teda haigekassa alla mitte arvata. Haiguskinnituse seaduses ei ole kusagil ettenähtud, et haigekassa alla kuuluvad ainult juhatus poolt palgatud teenijad. Tähtis on ainult see, et isik ettevõttes tegev on ja selle tegevuse eest palka saab. See asjaolu on aga tõendatud „Ühisus Estonia Eksporttapiamajad Tartus“ kirjaga 17. septembrist 1928. a., selles kirjas on öeldud, et Saar on ettevõtte vasutav juhataja. Sõna „juhataja“ on küllalt selgeks väljenduseks, et isik ettevõttes tegetseb. Samast kirjast võib ka välja lugeda, et E. Saar palka saab, kuna kirjas on öeldud, et peale Saare on kaks teist juhatus liiget, „kes ka palka saavad“.

Analoogiline käesolevale asjale on „Ilmarise“ vabriku juhataja J. Oja asi, kus ka Riigikohus jäi arvamisele, et J. Oja haigekassa alla peab kuuluma. (vaata Riigikohtu administratiiv-osakonna toimetusi nr. 843 — II 1926).

Ülaltoodud põhjustel käsitades kinnitusnõukogu seadust ja kodukorda kinnitusnõukogu I osakond otsustas:

Ühisus Estonia Eksporttapiamajad Tartus vol. van. adv. abi V. Treiali kaebus jätta tagajärjeta. Edasikaebus I kuu jooksul Riigikohtu administratiiv-osakonnale.

Kinnitusametil õigus haigekassa alla arvata tööstusi, kus vähem kui 5 töölit töötavad.

Jaan Maim'i kaebus V jsk. tööinspektori ringkonna kinnitusameti otsuse peale 19. oktoobrist 1928. a., millega tema telliskivitööstus arvati Tööstuslise töö seaduse 4 jaotuse, 3 peatüki üldmääruste alla.

Osakond leidis:

Tööstuslise töö seaduse § 270 p. 2 põhjal on kinnitusametil õigus haigekassa alla arvata tööstusi, kus vähem kui 5 töölisi töötavad. Sellepärast oli kinnitusametil õigus haigekassa alla arvata ka kaebaja telliskivitehast. Et telliskivitehases töötatakse ainult juunist septembrini, ei ole mõõduandev. Tööstuslise töö seaduse § 260 põhjal ei kuulu haigekassa alla ainult need töölised, kes palgatud sarnaste juhusliste tööde peale, mis üle ilhe nädala ei

kesta. Kui tehast talvel seisab, siis ei tule temal, muidugi, teateid anda ega ka makse maksta — seda tuleb teha ainult ajal, mil ettevõttes töötatakse.

Ülaltoodud põhjustel, käsitades Kinnitusnõukogu seadust ja kodukorda, Kinnitusnõukogu I osakond otsustas:

Jaani Maimi kaebus jätta tagajärjeta. Edasi-kaebus 1 kuu jooksul Riigikohtu administratiiv-osakonnale.

Kinnitusameti otsusi.

1. jaoskonna tööinspektori ringkonna kinnitusameti koosolekul 10. mail 1929. a. selle ringkonna kohta vastu võetud otsused.

I.

Lihttöoliste keskmisteks päevapalkadeks Tööstusliku töö seaduse §§ 405, 558 ja 734 ja Kinnitusameti seaduse § 13 II p. 3 põhjal kinnitusamet otsustas määrata:

Tallinna, Nõmme ja Paldiski linn ja Harjumaa	Haapsalu ja Kuresaare linn ja Läänemaa

	Kr.	Kr.
Täisealistele meestööliste	2,10	1,80
Täisealistele naistööliste	1,80	1,50
Alaealistele (15—17 a.) meestööliste	1,50	1,35
Alaealistele (15—17 a.) naistööliste	1,20	1,00
Lapsealistele (12—15 a.) meestööliste	1,05	1,00
Lapsealistele (12—15 a.) naistööliste	0,85	0,75

II.

Haigemajades arstimise, ühes haige ööpäevase ülalpidamisega (III klassis), tasunormideks otsustas kinnitusamet Tööstusliku töö seaduse §§ 306 ja 395 ja Kinnitusameti seaduse § 13 I p. 7 ja sama paragrahvi II p. 1 põhjal määrata:

1) Tallinna linna kesonhaigemajas: Tallinna linna ja Harjumaa elanikud kolm krooni (3.—) ja elanikud ja asutused väljastpoolt Tallinna linna ja Harjumaad neli krooni 50 senti (4.50).

2) Tallinna linna külgehakkavate haiguste haigemajas: Tallinna linna elanikud üks kroon 50 senti (1.50), Tallinna linnas asuvate asu-

tuste kulul ravitsusel olevad kaks krooni (2.—) ja väljastpoolt Tallinna piire pärit olevate isikute ja samuti ka kõikide roosilhaigustega isikute pealt kolm krooni (3.—).

Operatsioonide, rohtude ja analüüside eest erimaksu ei võeta, välja arvatud röntgenikiirtega ravitsemine, mille eest võetakse 50% maksvast tarifist.

3) Läänemaa haigemajas: a) haava-, nais- ja nakkavhaiged, kes operatiivset abi tarvitavad — Läänemaa elanikud kaks krooni 50 senti (2.50) ja väljastpoolt maakonda kolm krooni 50 senti (3.50); b) sise- ja naishaigused ja sünnitajad, kes ei tarvita operatiivset abi, Läänemaa elanikud kaks krooni (2.—) ja väljastpoolt maakonda kolm krooni (3.—); sünnitajatekt väljastpoolt maakonda kolm krooni 50 senti (3.50).

Ravitsusel oleku aja eest tasu alammäär viis krooni (5.—). Operatsiooni- ja sünnitustoa tarvitamise eest viis krooni (5.—). Operatsioonid ja sünnitused tasuta. Elektriaparaatide tarvitamise eest võetakse erimaksu. Patenteeritud rohtude eest Läänemaa haigetelt 50% tegelikust hinnast ja haigetelt väljastpoolt maakonda — tegelik hind.

4) Lihula ja Kärdla haigemajades: Läänemaa elanikkudelt üks kroon 75 senti (1.75) ja väljastpoolt maakonda kaks krooni 50 senti (2.50).

Ravitsusel oleku aja eest tasu alammäär kolm krooni (3.—).

Narkoosi või anaestiseerimise eest tegeliku hinna järgi 1 kuni 10 krooni.

Vanni eest (arstimise otstarbel) 50 senti. Patenteeritud rõhud Läänemaa elanikkudel 50% tegelikust hinnast ja väljastpoolt — tegelik hind.

Väiksemad operatsioonid tehakse tasuta; suuremate operatsioonide eest loikuse raskuse järgi 2 kuni 20 krooni.

Ambulatoorne arstimine kõigis Läänemaa haigemajades: esimene visiit 1 kroon ja korduvad visiitid 75 senti.

Väljastpoolt Läänemaa elanikkude hulka arvatakse ka Haapsalu linna elanikud ja haigekassade kulul ravitsetavad haiged.

Töölised, kutseühingute ja haigekassade tegelased!

Kui teil tööliskonna olukorra parandamine südame peal, on teie kohus toetada kaastöö, tellimise ja levitamisega töölisküsimuste kuukirja

„Töö ja Tervis“

5) Saaremaa haigemajas: Saaremaa elanikudelt üks kroon 50 senti ja väljastpoolt — kolm krooni.

III.

Töölistele natuurapalgana antavate ainete hinnaks Tööstusliku töö seaduse §§ 267 p. 2 ja 403 p. 2 ja Kinnitusameti seaduse § 13 I p. 1 ja sama paragrahvi II p. 2 põhjal otsustas kinnitusamet määrata:

	Mõõdu üksus	Hajumaal, Tallinnas, Nõmmes ja Paldiskis		Lääne- ja Saaremaal ja Haapsalus ja Kuresaares	
		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Rukis	10 kg.	2,45	1,90		
Nisu	„	3,30	2,10		
Oder	„	2,35	1,75		
Kaer	„	1,80	1,60		
Rukkijahu	„	2,45	2,20		
Sepikujahu	„	3,95	3,20		
Nisupüül	„	5,40	5,40		
Odrajahu	„	3,55	2,50		
Odratangud	kg	0,39	0,39		
Sealiha, seaviisi	„	1,10	1,00		
Searasv, sulatamata	„	1,65	1,50		
Searasv, sulatatud	„	2,05	1,75		
Loomaliha, supiliha	„	0,65	0,60		
Loomaliha, praeliha	„	0,90	0,80		
Või, meierei	„	2,75	2,65		
Rõõskpiim	liiter	0,15	0,12		
Kartulid	10 kg.	0,95	0,55		
Herned	kg.	0,50	0,50		
Kasepuud	} 2,13×2,13× ×0,71 m	27,00	14,25		
Männipuud		18,00	11,50		
Kuusepuud		13,00	10,00		
Päevane valmistoit		1,00	0,90		

Korteri hinnaks arvata kakskümmend (20) protsenti palgast.

IV.

Kõik ülaltähendatud otsused hakkavad maksma 3. maist 1929. a. sem kohustus on.“

2. jsk. tööinspektori ringkonna kinnitusameti koosolekult 22. juunil 1929. a.

Tallinna Ühise Haigekassa peakoosoleku protokollid 2. ja 3. juunist s. a. tühistati.

Aruandja kannab ette järgmist: Tall. Ühise haigekassa peakoosolekust 2. ja 3. juunil 1929. a. on osavõtnud hääleõigusega Balti Puuvilla vabrikus töötajate volinikud, kellel puudus selleks seaduslik alus, sest 1 jsk. tööinspektori ringkonna kinnitusameti poolt 16. aprillil 1928. a. päevakorra p. 6 all tehtud otsus, millega lubati Balti Puuvillavabriku juures asuvat haigekassat ühineda Tall. Ühise haigekassaga, sai kinnitusnõukogu I osakonna otsusega 7. mail 1929. a. tühistatud ja kinnitusametile uueks otustamiseks tagasi saadetud.

Koosolekul 12. juunil 1929 a. päevakorra p. 8 all otsustas 1 jsk. tööinspektori ringkonna kinnitusamet Balti Puuvilla vabriku juures asuvalle haigekassale ühinemiseks Tall. Ühise haigekassaga luba mitte anda. Et haiguskindlustuse seaduse § 342 järele koosneb peakoosolek sama kassa liikmete volinikkudest ja § 343 järele valitakse volinikud kassaliikmete poolt nende eneste hulgast, siis tuleb 2. ja 3. juunil 1929 a. ärapeetud peakoosolek lugeda mitte seadusepäraseks ja koosolekul tehtud otsused täies ulatuses tühistada, kuna sellest koosolekust võtsid osa ka Tall. Ühise haigekassa alla mittekuuluvad Balti Puuvillavabrikus töötajate volinikud. Ühtlasi teha Tall. Ühise haigekassa seaduslikule juhatusel ülesandeks haigekassa volinikkude uus peakoosolek kokku kutsuda hiljemalt 5. juuliks 1929. a.

Otsus: Tühistada täies ulatuses, aruandja poolt ettetoodud motiividel, Tallinna Ühise haigekassa 2. ja 3. juunil ärapeetud peakoosolekul tehtud otsused ja Tallinna ühishaigekassa seaduslikule juhatusel ühesandeks teha haigekassa volinikkude uus peakoosolek kokku kutsuda hiljemalt 5. juuliks 1929. a. uue juhatusel ja revisjonikomisjoni valimiseks ning muude vajalikkude asjade otustamiseks.

Eesti Tööliste Kinnitusühisuse kiri 4. VI. 29. — õnnetusjutumiste puhul haigekassade poolt antavate abirahade asjus tagasi lükatud.

Aruandja kannab kirja sisu ette ja teeb ettepaneku asja läbivaatamiselt kõrvaldada, kuna kinnitusamet ei saa arvestada kõrvalt tulnud soovivaaldustega, vaid otsustab küsimusi konkreetse juhtumi seisukohaselt.

Otsustati: Lävivaatamiselt kõrvaldada aruandja poolt ettetoodud motiividel.

Haigekassade tegevusest.

Eestimaa Haigekassade Liidu nõukogu koosolek

peeti ära esmaspäeval, 10. juunil 1929. a. kell 2,30 p. l. Tartu Üldhaigekassa ruumes, Aleksandri tn. 38, Tartus. Koos olid nõukogu liikmed Luksepp, Keskspaik, Lukk, Linnomägi, Hein, Jürgenson ja sekretär Ode.

Päevakorras oli: Liidu juhatuse moodustamine. Liidu juhatuse

liikmeteks valiti: Hein (5 häälega), Luksepp (4 h.), Keskspaik (4 h.) ja Linnomägi (4 h.). Juhatuseliikmete kandidaatideks jäid: Lukk (4 h.) ja Jürgenson (2 h.).

Nõukogu liige Jürgenson nõuab, et uuesti valitud juhatus oma esimese koosoleku ära peaks, kus juhatus oma ametid ära jagaks, selleks enne aga vaheaeg määrataks.

Otsustati koosolek ära lõpetada kell 3 p. l.

Eestimaa Haigekassade Liidu töökava 1929. a.

1. Sotsiaalse kindlustamise ja tervishoiu küsimuste selgitamine ja propageerimine.

Selleks välja andes:

- a) ajakirja „Töö ja Tervis“.
- b) broshüüre esimese abi, samuti ka õnnetuse, nakkavate ja äkiliste haiguste üle.
- c) broshüüre Eesti haigekassade ajaloo ja senise tegevuse üle.
- d) broshüüre haiguskinnitussaaduse üle ühes seletusega (kui sel aastal saadus muudetakse).
- e) broshüüre töölisterbishoiu üle.
- f) piltpostkaarte ja plakatid töölisterbishoiu üle.

Korraldades loenguid:

a) esimese abi ja tervishoiu üle kohtadel, kus kohalik haigekassa seda soovitavaks peab, isäranis lühendatud kavaga;

b) töölisküsimuse üle: kinnitusküsimuste, tööliste koalitsiooni jne. üle.

Pidades ära:

a) haigekassa tegelaste 3—5 päevase kursuse eelmiste aastate eeskujul,

b) haigekassa tegelaste-asjaajajate nõupidamise — konverentsi (1 päev).

2. Haigekassadele nõuandmine.

3. Tööliskinnituse ulatuse laiendamiseks tegutsemine.

4. Haiguskinnitussaaduses ettenähtud määruste-kavade väljatöötamine.

5. Statistiliste andmete kogumine — Liidu tegutsemiseks.

6. Sanatooriumi, suvekolonii, haigemajade jne. asutamiseks tegutsemine.

7. Rahvusvahelisest haigekassade koondusest ja kongressist osavõtmine.

8. Haigekassade tarviduste selgitamine ja neile vastavate ametiasutuste tähelepanu juhtimine. Märjukirjade esitamine haiguskinnituse ja töölisterbishoiu alal ettetulnud puuduste kõrvaldamiseks.

9. Haigekassade vastastikuse kinnitamise korralduse ellukutsumiseks eeltööde tegemine ühenduses ühisuse ja panga asutamisega.

10. Liidu ümber kõigi haigekassade koondamine.

11. Haigekassade teenijate õiguslike ja majanduslike olukorra kindlaks määramiseks aluste väljatöötamine ja elluviimine.

12. Haigekassade ja arstikonna vahekorrad lahendamine.

13. Tegelikust elust tekkinud küsimuste otsustamine ja teostamine.

Haigekassade Liit suureneb.

Eestimaa Haigekassade Liitu on astunud käesoleval aastal 4 haigekassat, nii et liitunud haigekassade arv praeguseni 27 ulatub, ligi 34.000 kassaosalise ja umbes 25.000 perekonnaliikmega.

Viie aasta eest, 1924. a., kui Haigekassade Liit oma tegevust algas, oli liidu ümber koondunud haigekassade arv ainult 15, 1925. a. — 15, 1926. a. — 19, 1927. a. — 22, 1928. a. — 24, 1929. a. — 27. Loodetavasti ei ole aeg enam kaugel, kus kõik Eesti haigekassad liidu ümber koonduvad, et alatud tööd ühisel jõul haiguskindlustuse ja tervishoiu paremate tingimiste kättevõitmiseks jätkata.

Tartu Üldhaigekassa volinikkude era- korraline peakoosolek

peeti ära 24. mail 1929. a. kell 6 õhtul.

Peakoosolekust võttis osa olemasolevatest 102 volinikust 54 volinikku.

Peakoosoleku avas juhatause esimees Aug. Linnomägi, keda ka peakoosoleku juhatajaks valiti rõhuva häälteenamusega.

Haigekassa tegevuse ülevaate 1. jaanuarist kuni 1. maini kandis ette asjaajaja K. Lukk. Ülevaatest selgus, et kassaliikmete arv on püsinud olnud. On olnud väike tagasimineku 4208 pealt 1. jaanuaril 3992 peale 1. maiks. Kuid sarnane väike kahanemine on igal aastal olnud. Jaanuari-, veebruari- ja märtsikuul olnud griptaudi tõttu on kassal rahalisi raskuseid. Haigeid oli ajuti väga rikkelt, 18. veebruaril isegi ligi 10% kassaliikmete üldarvust. Veebruari- ja märtsikuul põdesid gripi läbi üle 20% kassaliikmetest, mille juures kergemad haigusjuhud, ilma töövoime kaotuseta üldse arvesse pole võetud. Selle tõttu oli 1. jaanuarist kuni 1. maini ülekulutust: tegevuskapitali arvel kr. 2.238,34 ja arstiabikapitali arvel kr. 3.745,70. Peale selle maksmata ja selle tõttu ka raamatutest läbi kandmata arveid kr. 13.729,76 väärtuses. Kõike kokku võttes on griptaudi tõttu tekkinud puudujääk ligi 20.000 krooni. — Haigekassa asutusest töötab hambaarstikabinetti rahuloldavalt. Uderna suvekolonii algab tegevust 27. mail. Ülevaate ettekandmise järele arvas aruandja, et aasta jooksul võimalik on kokkuvõtte teostada, nii et aastat loodetavasti siiski võimalik on puudujäägita lõpetada.

Eestimaa Haigekassade Liidu VII kongressi päevakord vaadati läbi, mille juures aruannetega esinesid A. Linnomägi Haigekassade Liidu tegevuse kohta ja K. Lukk Balti riikide Haigekassade konverentsi tulemuste kohta. Haigekassade Liidu kongressil arutusele tulevatel küsimustel võeti järgmised otsused vastu: 1) tarviliseks tunnustada Balti riikide haigekassade keskkorralduse loomine; 2) liitmine rahvusvahelise haigekassade keskkorraldusega tunnustada tarviliseks ja seda teostada; 3) haigekassade teenijate pensioni-kassa asutamise leiti enneaegne olevat(!); 4) Haigekassade Liidu sanatooriumi ehitamine leiti tarvilik olevat; 5) leiti tarvilik olevat, et taudide puhul haigekassadele riiklist toetust anaks.

Eestimaa Haigekassade Liidu VII kongressi saadikuteks valiti A. Linnomägi, K. Lukk, M. Toom, A. Laane ja H. Tiit.

Uderna suvekolonii küsimuses otsustas peakoosolek samane astuda Uderna suvekolonii juures haigekassal kasutada oleva maa-ala ära ostmiseks.

Peakoosolek lõppes kell 9 õhtul. K. L.

Tallinna Sadamatöölise Üh. Haigekassa volinikkude peakoosolek 9. mail 1929. a.

Koos oli 34 volinikku. Koosolekut juhatas M. Targama, protokolli kirjutas J. Sarv.

1928. a. aruanne kinnitati, samuti ka eelarve 1929. a. peale, tasakaalus Kr. 4300.—, Mõõdunud aasta on lõppenud ülejäägiga, mis tingitud oli liikmemaksu % tõstmisest 4% pealt 5%.

Uuteks juhatause liigeteks valiti: Alus Hurt, Martin Targama, Julius Kiik, Joh. Luhaäär ja Roman Tennus. Revisjonikomisjoni valiti: V. Hurt, Ad. Morgan, Joh. Kask, Jaan Koppel ja Joh. Sander. Haigete kontrollijateks valiti: Johanna Kask ja V. Hurt.

Abirahade normid ja määrused kinnitati juhatause poolt esindatud kujul. Selle järele maksetakse koduste haiguste puhul meeskassaosalistele 2 kr. ja naiskassaosalistele 1 kr. päevas abiraha. Õnnetusjuhtumise puhul 2 kr. päeva-

palgast. Prillide hinnast maksetakse tagasi 250 senti. Prille saab arsti ettekirjutusel.

Perekonnaliikmete abirahade määrustes võeti vastu mõned muudatused, mis järgmised:

Perekonnaliikmele maksetakse haigekassa arsti poolt väljakirjutatud arstikohtude hinnast pool tagasi.

Haigekassa arsti sõidukulud perekonnaliikme juure koju, maksetakse välja.

Võõra arsti tarvitamisel maksetakse perekonnaliikmele tagasi 150 senti.

Mitmesugused teated.

Vanaduse vastu kindlustamine Nõukogude Venes.

Nõukogude Vene sotsiaalkindlustuse nõukogu kinnitas hiljuti eeskirjad või määrused, mille järele mäetööstuses kaevandustes töötavad isikud pensioniõiguslisteks loetakse, kui nad palgalise töö lõpetamise päevani 50-aastaseks saanud, kusjuures palgatöölisena töötanud kokkuvõetult üldse 20 aastat, sealjuures kõige vähem 10 aastat kaevandustöödel. Juhatuskirjas on ettenähtud, missugune tööala annab vastava staashi, mis õiguse annab töölisle vanaduse abiraha saamiseks.

Vanaduse-abiraha määratakse vaid töö katkestamise puhul mää-, metalli- ja tekstiiltööstuses, samuti ka raudtee- ja vee-transport ettevõtetes. Vanaduse-abiraha saamiseks ei ole õigust isikutel, kes sel ajal tarvitavad palgalist tööhõudu omakasu mõttes, tegutsevad iseseisvalt kaubanduse või tööstuse alal, mille pealt võetakse riigisissetuleku maksu, on mingisuguse usulise kultuse teenistuses, või kuuluvad mungaseisusesse, kellel valimisõigus kitsendatud. Pensioniseadusele kuuluvate isikute abiraha määr arvatakse nende viimase 12 kuu keskmise töötasu järele. Abiraha antakse $\frac{1}{2}$ palgast, mitte vähem aga kui 20 rbl. ja mitte rohkem kui 112 rbl. 50 kop.

Vanaduse-pensioni õiguslikeks arvamine ei ole piiratud mingisuguse tähtajaga.

Kalurid Nõukogude Venes sotsiaalkindlustuse alla.

Vene sotsiaalkindlustuse nõukogu kavatses esineda valitsusele ettepanekuga sotsiaalkindlustuse laiendamiseks ka kalurite kohta, kes töötavad Kertshenski, Temrjukski, Atshujevi ja Peresõlski kalanduse tööstustes, võimaldades neile täielikku sotsiaalkindlustust.

Saksa haigekassade tulude ja kulude tõus.

Saksa 950 haigekassa, ligi 9 milj. kassaosalise (üldse 20 milj. kindlustatuga), sissetulekute ja väljaminekute kohta jaanuarist kuni oktoobriini 1928. a. teeb kokkuvõtte „Deutsche Krankenkasse“. Haigekassade sissetulekud 1928. a. jooksul tõusid mõjuvalt peaausjalikult palga tasapinna tõusu ja kassaosaliste arvu suurenemise tagajärjel. Samuti olid aga ka vastavad väljaminekud haigete arvu kasvamise tõttu ja haigustuste suure arvu tõttu 1928. a. võrdlemisi suured. Need ületasid väljaminekud 1927. a. kuu kokkuvõtetega võrreldes keskmiselt iga liikme kohta 15,9%.

Naisterahva suguline arenemine ja tiisikus.

Juba ammu oli arstkonna tähelepanu pööratud naisterahvaste juures 12—15 eluaastas ilmsikstuleva tiisikusse haigustumisjuhtumistele, s. o. sugulise küpsemise ajajärgus. Just nimetatud ajajärgul omab kopsutiisikus suuremalt osalt kiirelt mööduva, kihutava iseloomu, mis kiirelt hauda viib. Keegi prantsuse õpetlane, olles huvitatud küsimusest, jõudis järgmisele otsusele, mille tegeliselt suur tähtsus. Naisterahva sugulise küpsemise ajajärku loomulikku olukorras ei saa pidada milgil moel silmapilguks, mis eriti vastuvõtlikuks muudaks naisterahva kopsutiisikusele. See tõbi võib võimust võtta just halbade tervishoidliste tingimuste tõttu, mis tekkida võivad sugulise küpsemise tagajärjel, näit. viletsa toidu, väsitava töö tõttu koolis või majapidamises, halbade korteriolude tõttu jne.

Surevus vähjatõve läbi.

Statistilistel andmetel sureb inimesi vähjatõve läbi enam kui tiisikusse läbi. Selle vastu võitlemiseks on hädatarvilik vähjatõve-ästi-tuutide või ravilate ellukutsumine. Järjest kasvav tegevus Berliini vähjatõve-ravilas näitab kui tarvilikuks nimetatud asutuste sisseseadmine osutub. Isegi seal puudub senini veel asu suuremas ulatuses kõiki vähjatõbiseid parandada suudetaks.

Verine kokkupõrge Lodsis.

Lodsi linnas, Poolas, juhtus hiljuti verine kokkupõrge tööliste ja politsei vahel. Kohtupristav pidi välja tõstma haigekassa velskeri üürikorterist. Sel silmapilgul kogus hulk töölisi kohale, püüdes kohtupristavi takistada väljatõstmises. Politsei ajas töölised laiali. Kuid töölised ei jäänud rahule sellega, vaid kogusid uuesti kokku, umbes 500 inimese ümber, ja viisid väevõimuga velskeri kraami korteri tagasi. Majaomanik võttis töölisi vastu püssitulega, haavates sealjuures kolme töölise. See ärritas rahvast nii, et viimased tahtsid temperamentlisse majaomaniku kallal omakohut tarvitada. Majaomaniku päästis vihase rahvahulga käest alles kohale rutanud suurem politseinikkude salk, kes töölised laiali ajas, vangistades selle juures palju töölisi. Tööliste keskel sünnitas sündmus suurt nurinat ja rahulolematust.

Milleks vahest haigekassat ärakasutada püüetakse.

Oli vabadussõja aeg. Ühest kohast teise liikumine äärmiselt raskendatud. Nõutakse igal pool lubasid ja „propuski“. Väljamaale sõit eriti raske.

Ilmub Haigekassasse Israeli laste soost hambaarst B. ja avaldab soovi lepingu-hambaarstiks vastuvõetud saada. Haigekassa juhatus koosneb ideelistest inimestest, kes tahavad vaba arsti valikut laias ulatuses läbi viia. Sellepärast ei lükata ühtegi arsti tagasi, kes soovib haigekassaga lepingu vahetada astuda. Ka hambaarst B. võetakse lepinguarstide nimekirja ja teatatakse sellest vastuvõetule kirjalikult.

Kolm päeva hiljem tuleb hambaarst B. Haigekassasse ettepanekuga, et andku haigekassa temale tunnistus välja, mis tõendama peab, et hambaarst B. komandeeritakse Riiga haigekassale plombi materjali tooma. Seal juures seletati muidugi, et Riias on plombi-materjal parem ja odavam jne.

Kuid sellekohane tunnistus jäigi välja andmata.

Ja kassaliikmete hambad selle hambaarsti poolt ravimata.

Haigekassa lepingu-hambaarstiks saada oli ainult selleks tarvis, et ehk kassa sildi all kuidagi Riias kauba järel ära käia saaks.

Kuid nummer ei läinud siiski läbi. Ja kassa-

osaliste hambad said ka ilma Riias toodud materjalita plombeeritud.

K. L.

Ettevaatust findipliatsi tarvitamisel.

Viimasel ajal on äri- ja ametiasutustes ning teistes büroodes kiiresti kasvanud keemilise- või tindi-pliatsi tarvitamine. Tindi-pliatsi tarvitamisel saadud väikeste kriimustuste tagajärjel tekkinud haavadel võivad sagedasti aga väga hädaohtlikud tagajärjed olla, kuna värviaine, Methylviolett, väga mürgine on. Sattub see mürk inimese kehasse, siis tungib ta igale poole kehamahlasse või näärmetesse laiali. Haav näib esialgul tühine asi olevat. Esiteks tuleb haavamise tagajärjel nähtavale enamasti rusutud meeleolu, söögiisu puudumine j. t. sarnased haigustuse tundemärgid. Tindi-pliatsi pistest või tolmust puudutatud kohal algab kude hävinemine; selle tagajärjel võib tekkida koe-surm. Haavast imbitseb vähehaaval lillakat vedelikku, vigastatud liige hakkab korraga valutama, paistetab üles ja ei liigu enam. Arsti poole arstiabi saamiseks pöörates leiab viimane selle põhjusena veresoonekese, eluta künnapi jne. Terve haava ümbrus on läbiimbumud juba värviainest. Haavad on raskelt parandatavad ja nõuavad kestvat arstimist.

Sellepärast on tindi-pliatsi tarvitamisel tekkinud kriimustuse puhul äärmine ettevaatus nõuetav. Tindi-pliatsil peaksid taskus kui ka laual olles alati kaitsed või tupid ümber olema. „Gesundheit“.

Tööõnnetused tööstusettevõtteis Eestis jaanuaris 1929. a.

	Suurtööstus (20 ja üle 100 tööt. ettevõtte)	Sellest			Kokku	Detsembris 1928
		Üle 50 töötajaga ettevõtte	20—49 töötajaga ettevõtte	Kesk- (5—19 töötajaga ettevõtte)		
Mineraalide ümbertöötamine	102	94	8	—	102	60
Metallitööstus	23	12	11	—	23	14
Keemiatööstus	74	57	17	5	79	57
Nahatööstus	15	14	1	—	15	10
Tekstiilitööstus	1	—	1	—	1	1
Puutööstus	124	124	—	—	124	89
Paberitööstus	41	35	6	2	43	38
Poligraafiatööstus	36	35	1	—	36	23
Toidu-, maitseain. ja jookide tööstus .	1	—	1	—	1	1
Kehakatte- ja pudukaupade tööstus .	16	15	1	—	16	12
Ehitustööstus	2	2	—	—	2	1
Elektrijaam. ning gaasi- ja veevar. .	7	4	3	—	7	8
Puhastustööstus	5	5	—	—	5	4
Kokku	447	397	50	7	454	318

Vastutav teimetaja: **Juhan Ode.**

Väljaandja: **Eestimaa Haigekassade Liit.**

Kirjastuse o.-ä. „Täht“ trükk, Tallinnas, V. Pärnu mnt. nr. 31.